

Univerzita Palackého v Olomouci
Fakulta tělesné kultury

MOŽNOSTI KULTURNÍHO A SPORTOVNÍHO VYŽITÍ MLÁDEŽE V TIŠNOVĚ
Diplomová práce
(Magisterská)

Autor: Jana Hubáčková, Rekreologie
Vedoucí práce: PhDr. Jaroslav Čihovský
Olomouc 2010

Jméno a příjmení autora: Jana Hubáčková

Název diplomové práce: Možnosti kulturního a sportovního využití mládeže v Tišnově

Pracoviště: Katedra kinantropologie a společenských věd

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Jaroslav Čihovský

Rok obhajoby diplomové práce: 2010

Abstrakt:

Cílem diplomové práce bylo zjistit a zhodnotit možnosti využívání volného času mládeží Tišnova ve věku 15 až 20 let. Na základě průzkumu empirického šetření jsem zjistila stanovisko cílové skupiny k možnostem trávení volného času. Proběhl průzkum mládeže prostřednictvím metody dotazování, pozorování v nízkoprahovém klubu Čas a rozhovor s osobou pohybující se v tišnovské sféře volného času. Také byla provedena pasportizace a SWOT analýza volnočasových zařízení. Souhrn všech poznatků a výsledků umožnil vykreslit současnou sociální realitu týkající se mládeže a sféry volného času v Tišnově, ale především navrhnout doporučení týkající se pozitivních změn v oblasti trávení volného času mládeží v Tišnově .

Klíčová slova: mládež, vzdělání, volný čas, životní styl, Tišnov

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name and surname: Jana Hubáčková

Title of the master thesis: Culture and Sport facilities of citizens in Tišnov

Department: Department of Kinanthropology and Social Science

Supervisor: PhDr. Jaroslav Čihovský

The year of presentation: 2010

Abstract:

The aim of my diploma thesis was found and evaluate possibilities and utilizing leisure time by young between 15 and 20 in Tišnov region. I found target group viewpoint for leisure time possibilities at the base of empiric survey. I observed young people club Čas activities and I also made an interview with person working in leisure time activities in the area of Tišnov. Passportization and SWOT analysis of leisure time organizations was made. Summary of findings and results enabled to describe recent social reality concern in young and leisure time in Tišnov. This work also tries suggesting new positive changes in the area of leisure time activities in Tišnov.

Keywords: young, education, leisure time, life style, Tišnov

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením PhDr. Jaroslava Čihovského, uvedla všechny použité literární zdroje a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne 29. dubna 2010

.....

Děkuji PhDr. Jaroslavu Čihovskému za cenné rady, odborné vedení a především za vstřícnost při psaní mé diplomové práce. Dále děkuji pedagogům středních škol a vedoucím volnočasových zařízení v Tišnově za prostor poskytnutý mému průzkumu.

Obsah	
1. Úvod	7
2. Mládež	8
2.1. Sociologický pohled	8
2.2. _Negativní tendence vývoje	12
2.3. Vliv společnosti na mládež	15
2.4. Biologický pohled	18
2.5. Psychologický pohled	19
2.6. Ekonomický pohled	20
3. Volný čas	21
3.1. Historie, význam a funkce volného času	21
3.2. Volný čas a mládež	24
3.3. Volný čas a životní styl	27
4. Tišnov	30
4.1. Historie	30
4.2. Příroda	33
5. Cíle a úkoly	37
6. Metodika	38
6.1. Techniky průzkumu	38
7. Pasportizace volnočasových zařízení	40
8. SWOT analýza volného času Tišnova	48
9. Interpretace výsledků	50
9.1. Charakteristika vzorku	51
9.2. Vyhodnocení souboru	54
10. Diskuze	64
11. Návrhy na opatření	66
12. Závěry	68
13. Souhrn	69
14. Summary	70
15. Referenční seznam	71
16. Tabulky	73
17. Přílohy	75

1. Úvod

Všichni z nás si prochází dětstvím, dospíváním, dospělostí a nakonec stářím. Není to tak dávno, kdy jsem chodila na střední školu a byla jsem součástí mládeže. I přes to vnímám současnou generaci mládeže jako „úplně jinou“ oproti té, kterou jsem zažívala já sama. U této věkové kategorie se mnohdy setkávám s drzostí, vulgárností, a bezohledností, na druhou stranu ale také s otevřeností, tvořivostí, rozumností a nadšením. Je to etapa života pro mě velice zajímavá a jsou to především nositelé jejích znaků – samotní mladí lidé. Tuto věkovou skupinu jsem tedy vybrala proto, že se s ní setkávám jak v běžném, tak v pracovním životě, a chtěla bych více proniknout do její problematiky.

Lokalitu Tišnova jsem zvolila proto, že je a pravděpodobně bude v budoucnosti mým bydlištěm. Ve městě Tišnov, tak jako v každém jiném městě, je mnoho organizací a institucí, které nabízí různé aktivity, ať už kulturního, sportovního či jiného charakteru. Tato nabídka je určená z části také mládeži. Nabídka volnočasových aktivit v městě Tišnov se zdá být dosti široká. Otázkou však je, do jaké míry odpovídá charakteru, potřebám a zájmům dnešní mladé tišnovské generace.

Cílem mé práce není změnit nabídku služeb týkajících se volného času. Jedná se především o zjištění, pochopení a zhodnocení sociální reality týkající se mládeže a jejích možností využití volného času v Tišnově. Jedná se průzkum hned několika oblastí, z nichž žádná nepřevažuje nad druhou. Všechny zkoumané oblasti povedou k ucelenému pohledu na dané téma, z něhož vyplynou určité závěry.

V teoretické části se budu zabývat třemi oblastmi, které považuji z hlediska diplomové práce za podstatné. Jsou jimi mládež, volný čas a město Tišnov. V rámci empirického šetření byly prováděny následující techniky. Dotazník určený mládeži, rozhovor s lidmi působícími ve sféře volného času, pasportizace a SWOT analýza volnočasových zařízení a organizací, jejichž průběh i výsledky jsou interpretovány v praktické části diplomové práce.

Z praktického hlediska tato diplomová práce přispěje v případě zájmu městu Tišnov, školám i volnočasovým organizacím k jejich budoucím plánům a záměrům týkajících se tišnovské mládeže a jejich možností trávení volného času.

2. Mládež

2.1. Sociologický pohled

Přesné vymezení věkové kategorie mládeže není ustáleno. Rozdílný je pohled sociologů, psychologů, pedagogů i státu. V mezinárodních dokumentech je mládež vymezena v tom nejširším pojetí od 15ti do 25ti až 26ti let. Podle právních ustanovení ČR je za mládež považován každý ve věkovém rozmezí 18 až 26 let. Úmluva o právech dítěte považuje za dítě osobu mladší 18ti let. „Z hlediska běžného chápání ale mladí lidé ve věku 16 až 18 let už za děti pokládány nejsou: nechovají se tak a také se tak necítí.“ (Mládež ČR, 2008, 4). Jedinec v tomto životním období přijímán čím dál více jako dospělý. Je od něj očekáváno rozumné a zodpovědné chování (Vágnerová, 2005) .

Existují určitá synonyma pro tuto věkovou skupinu. Z psychologického hlediska je to období adolescence, období dospívání. Pojem mládež je především pojmem sociologickým. Sociologové vymezují mládež počínaje ukončením základní povinné školní docházky a konče nastoupením do povolání.

Charakteristika mládeže

Charakteristika mládeže je stejně pestrá jako vymezení této věkové skupiny. Velký sociologický slovník (1996) uvádí, že „věkově i soc. jde o mezivrstvu mezi dětmi a dospělými..., která má své specifické zájmy, aspirace, postoje..., spol. postavení a svou roli, prestiž“ (Velký sociologický slovník, 1996, 635). Známé úsloví „to je ta dnešní mládež“ vypovídá o vnímání mladých lidí okolím, jinými generacemi. Je to vždy nejvíce diskutovaná a pro okolí nejvíce „problematická“ věková skupina. Sak (2000) však uvádí, že všechna negativní jednání, chování jedinců je varovným signálem o stavu a vývoji společnosti. „Mládež ve věku 15- 18 let obsahuje nejvíce psychických a sociálních rysů, které charakterizují mládež. Ukončila základní školní docházku a zahájila kvalifikační přípravu, přičemž větší část v tomto věkovém intervalu profesní přípravu také dokončí .... právě v tomto životním období dochází k radikálním změnám ve způsobu života“ (Sak, 2000, 89). V tomto věkovém období je člověk nejvíce schopný se přizpůsobit, současně však nejvíce vnímá veškeré změny svého okolí, společnosti.

Působí na něj postoje, hodnoty, normy dané společností, rodina, škola, zdraví, ekonomická situace, a v neposlední řadě média. Veškeré tyto a další faktory ovlivňují vývoj a svým způsobem i blaho, spokojenost mládeže.

Mládež není zcela jednotvárná, ale zahrnuje v sobě skupiny s různými hodnotovými orientacemi. Existují však určité znaky, které jsou pro mládež společné. Typická je orientace na vlastní ego. Současně klesá význam zdokonalování sebe sama, duchovního života i zodpovědnosti a druhé (Sak, 2000; Dokument MŠMT Mládež ČR, 2008). Veškeré chování jedince má však svůj původ. Dokument Mládež ČR (2008) spatřuje právě v absenci vnitřního života mladých jednu z příčin rostoucího zájmu o drogy.

Klíma (2001) ve své eseji uvádí závislost současné společnosti na umělém světě, jenž se úplně liší od života předchozích generací. Za tento umělý svět považuje velkoměstské prostředí, ale především svět médií. Důsledkem je pak určité jednání a chování člověka. To se pak projevuje např. snahou uniknout skutečnému světu pomocí drog nebo přílišnou agresivitou, potřebou podřídit se autoritě, začlenit se do nějakého společenství nebo považovat své okolí za cizí. Takové chování s výše uváděnými negativními projevy je dle autora typické pro mladou generaci-mládež.

V zkratce řečeno je tedy vývoj jedince zcela individuální, a jeho průběh i vývoj je ovlivněn mnoha faktory, jako je např. pohlaví, specifické kulturní a společenské podmínky, hodnoty, atd. Charakteristickým znakem je odpoutávání se od primární rodiny. Toto osamostatnění pak souvisí s hledáním svého místa ve společnosti, začleňováním se a vstupováním do nových rolí. Tím jak jedinec získává nové sociální role, jeho identita se stabilizuje. V tomto období se také vytrácí význam autority dospělých a roste důležitost party vrstevníků (Sak, 2000).

Socializace a sociální pole

Socializace a sociální pole je další důležitou oblastí. Socializace představuje vztah vzájemného působení mezi společností a jedincem. Dá se říci, že socializace je jakousi adaptací na společnost, začleněním se. Přestavuje dlouhodobý a komplikovaný proces, ve kterém hlavní úlohu hrají lidé kolem nás a sociální prostředí, které nás obklopuje. Jde o „proces, při němž si jedinci osvojují pravidla chování, soubor názorů, hodnot a postojů s cílem stát se plnohodnotnými členy společnosti“ (Hewstone & Stroebe, 2006, 79). V odborné literatuře je sociální prostředí nazýváno sociálním polem.

Sak (2000) uvádí, že sociální pole je jednou ze tří složek tvořící životní pole, což je určité prostředí vztahované ke konkrétnímu jedinci. Podle autora složky tvořící životní pole, tedy výše zmíněné sociální pole, biologické pole a pole mentální utváří podmínky pro rozvoj osobnosti a jeho způsob života. Sak chápe sociální pole jako strukturovanou společenskou realitu

- jedinců a skupin, ke kterým je subjekt v nějakém vztahu,
- jedinců a skupin, mezi nimiž existuje jednosměrné nebo obousměrné jednání,
- společenských procesů, na nichž se jedinec aktivně nebo pasivně podílí (je subjektem či objektem těchto procesů),
- materiálních a duchovních výtvorů, vyjadřujících hodnoty, normy, ideje, názory, postoje a vědění společnosti. Ve svém úhrnu se jedná o sociokulturní dědictví společnosti,
- společenských institucí a organizací (Sak, 2000, 17).

Sociální pole je utvořeno řadou vzájemně se protínajících sociálních dimenzí (rovin), v jejichž průsečíku stojí konkrétní jedinec. Důležitou vlastností sociálního pole je jeho dynamičnost. Prvky v něm se neustále proměňují, vyvíjejí, některé zanikají, nové do něj vstupují, nebo jsou jedincem ze sociálního pole vytěsňovány (Sak, 2000).

„Změna sociálního pole má dopad na proces sociálního zrání a na sociální osobnost jedince“ (Sak, 2000, 17-18). Postoje, hodnoty, jednání i myšlení jedince vypovídají o stavu jeho sociálního pole i jeho jednotlivých prvků podle dané pozice zaujaté v sociálním poli. Podle autora nejen z celku sociálního pole, ale i z osobnosti vychází jednání člověka. Svým způsobem to můžeme považovat i za výpověď o celé společnosti.

Součástí každého sociálního pole jsou určité prvky, které ovlivňují daného jedince. Prvkem v sociálním poli může být další jedinec, skupina, organizace, instituce. Tyto prvky se mohou lišit např. velikostí, vnitřními vazbami, vazbou k dalším prvkům. Klíčovou roli hrají vztahy jednotlivých prvků k dalšímu prvku. Pokud jsou tyto vztahy rozporné, vytváří se předpoklady k vnitřnímu konfliktu jedince, jenž dostává ze svého sociálního pole rozporné podněty. Rozporné sociální pole s protikladnými prvky pak vede k formování rozporné osobnosti. Vytrácí se také ztotožnění se svým sociálním polem či jeho prvky, namísto kterých hledá prvky protikladné svým sociálním obsahem. Tato situace často nastává v průběhu dospívání. Dominantním prvkem rozporu bývá

často samotná rodina jedince. Protikladným sociálním polem se pak stává parta vrstevníků, která může mít negativní vliv na vývoj sociálního zrání jedince. Obecně platí, že harmonická osobnost inklinuje k harmonickému stavu sociálního pole a rozporná osobnost bývá odrazem sociálního pole rozporného charakteru. (Sak, 2000)

Společenské postoje a hodnoty

Jde o relativně ustálené tendence charakteristickým způsobem reagovat na určité podněty. V průběhu života je to relativně ustálený systém pozitivních a negativních hodnocení určitých předmětů, jevů, situací, osob apod.

Společenské a politické postoje navazují na hodnotovou orientaci a světový názor jedince. „Řada postojů je součástí sociální výbavy, kterou jedinec přebírá v sociálním zrání od své rodiny a dalších referenčních skupin“ (Sak, 2000, 41). Postoj ke vzdělání mládeže tedy není jen na daných schopnostech a inteligenci, ale je závislý na postojích ke vzdělání rodiny, ve které jedinec žije. Podle Saka (2000) jsou u mládeže ve věku 15 až 18 let v největším množství a nejvíce hmatatelné psychické a sociální rysy charakterizující mládež. Je to životní období plné radikálních změn ve způsobu života.

Hodnota představuje něco, čemu jedinec přikládá určitou váhu. Představuje důležitost, užitečnost daných věcí nebo jejich vlastností. Zpravidla hodnoty odpovídají určitým potřebám. Podle Hodaně (2000) plní hodnoty v životě člověka úlohu orientačních bodů v předmětné a sociální realitě, na jejichž základě si jedinec vytváří různé vztahy k okolnímu světu. Hierarchie hodnot se mění s vývojem společnosti, jsou tedy historicky a společensky podmíněny. „Hodnotový systém společnosti je strukturovaný a jedinec přejímá v závislosti na svém sociálním poli a individuální osobnosti do svého individuálního hodnotového systému jen část ze společenských hodnot“ (Sak, 2000, 38).

Podle Saka (2000) společnost působí na jedince dvojím způsobem. Jde o intencionální a funkcionální působení. Intencionální působení je cílené, záměrné a vědomé. Společnosti tak jde o zvnitřnění určité hodnoty jedincem, v podstatě jde o určitou výchovu. Složkami, které se snaží působit intencionálně jsou rodina, škola, mimoškolní zájmové organizace, stát. Funkcionální působení je nezáměrné, s necíleným přenosem hodnot. Každý jedinec se tedy určitým způsobem adaptuje na společnost a s ní se pak také identifikuje. „Hodnotová preference generace mládeže se nejdříve projevuje u věkové skupiny 15- 18 let, která nejcitlivěji reflektuje stav společnosti a její vývojové

trendy. Komparací hodnotových orientací nejmladší věkové skupiny získáváme i určitý obraz společnosti v daném období“ (Sak, 2000, 89).

Dokument Mládež ČR (MŠMT, 2008) a Koncepce státní politiky pro oblast dětí a mládeže na období 2007-2013 uvádí, že jak odborníci, tak obyčejní lidé se shodují na pěti vlastnostech (nazývaných „Big Five“, neboli Velká pětka), které by děti i mládež měly mít: inteligence, svědomitost, otevřenost, citová stabilita a přátelskost. Dále dokument Mládež ČR doplňuje další společností přidané vlastnosti jako jsou poctivost, sebeovládání, zvědavost, chuť do učení a touha poznávat nové, snášenlivost, slušnost a snaha pomáhat druhým.

Některé prameny (Mládež ČR, 2008; Sak, 2004) uvádí fakt, že současný vývoj hodnotové orientace mládeže je v rozporu s výše uvedenými pěti vlastnostmi. Dle Saka (2000, 2004) i dokumentu Mládež ČR (2008) na významu roste majetek a náplň volného času, jenž odpovídá individuálním zájmům a potřebám. S prahnutím po majetku souvisí přiřkládání váhy k ekonomické prosperitě a s ní související kariéře. Na druhou stranu klesá význam zodpovědnosti a užitečnosti pro druhé, veřejné prospěšné činnosti a kvalitního životního prostředí. Sak (2000, 2004) pak ještě doplňuje růst významu lásky, zdraví, ale také podnikání a pokles společenské prestiže a úspěchu v zaměstnání. Určitou změnu reflektuje autor s pronikáním výpočetní techniky do společnosti, která se týká hodnotové orientace mládeže. Jedinci vlastníci PC dávají přednost společenské prestiži a podnikání, naopak na významu ztrácí hodnota přátelství, rodiny a životního partnera. V nemalé části se na vývoji hodnot mladé generace podílí média, jejichž názory a postoje přebírá tato věková skupina za své.

2.2. Negativní tendence vývoje

V životě společnosti se postupně vytvořily určité stereotypy a vzory chování. Na jedné straně potlačují spontánnost a subjektivitu člověka v jeho sociálních projevech, ale na druhé straně umožňují jedinci (nebo skupině) chápat obsah a formy tohoto chování. V procesu sociálního zrání tedy mládež postupně ztrácí spontánnost a individualitu svých sociálních projevů a stále větší část jejího chování probíhá pod tlakem norem, sociálních vzorů a stereotypů a využívání sociálních mechanismů. (Sak, 2000, 35)

Dle Saka má negativní vliv na mladého jedince má bezesporu i absence světonázoru, která je typická pro minulé století.

20. století je charakterizováno trvalým úbytkem vlivu světonázoru na společnost i na jedince. Tento pokles v naší společnosti dále pokračuje a mění skutečnost spojenou se socializací jedince .... Světový názor dává obecný základ, na němž jsou budovány systémy spojené s chováním člověka. Jako přehrada zadržuje jarní povodně, tak tento systém má tendenci zadržet agresivitu a další negativní projevy člověka. Jeho absence ve společnosti či neovládnuté mechanismy jeho přenosu na mladou generaci znamenají společenské poruchy, růst celkové společenské deviace a nutnost nárůstu represivního aparátu. (Sak, 2000, 37)

Stále delší dobu trvá mladým lidem stát se nezávislými. To se pak odráží „v pocitu nejistoty, ztrátě důvěry ve stávající rozhodovací systémy a v odstupu od běžných forem účasti na veřejném životě a v mládežnických organizacích“ (Bílá kniha, 2002, 3). Dále Bílá kniha zmiňuje, že na nezávislost společně s blahem mládeže působí mnoho složitých faktorů. Tyto faktory mají vliv mimo jiné na zapojení mládeže do veřejného života, vzdělávacího systému a vstupu na trh práce. Jedním, ze zmiňovaných faktorů jsou média. Problematika médií a jejich vlivu na společnost je velmi diskutovanou oblastí.

Mládež a média

Nové formy komunikace v podobě médií podle Hofbauera (2005) zasahují volný čas ve všech jeho úrovních. Média tak prostupují oblasti od individuální po celospolečenskou a od místní po světovou. Všechna tato komunikační propojení jsou jedním z důsledků globalizace. Z níže uváděných skutečností je zřejmé, že nové informační technologie a masová média ovlivňují sociální i mentální pole mladého jedince a celé mladé generace. To souvisí také s proměnou jejich hodnotové orientace a životního stylu.

S možností využívat média se už dnes setkávají děti v předškolním věku. „Prostřednictvím médií děti a mladí lidé získávají informace o světě dospělých i vrstevnicích; uspokojují i rozvíjejí svoje zájmy; inspirují se pro nové způsoby oddechu a zábavy; prožívají chvíle napětí, dobrodružství nebo radosti, dosáhnou-li stanoveného cíle; a někdy se na mediální tvorbě sami podílejí“ (Hofbauer, 2005, 129).

Mládež je prvním subjektem i objektem medializace životního pole, jenž má vliv na životní styl i osobnost. Život člověka se tak ocitá místo přirozeného světa v kyberprostoru neboli mediální a virtuální realitě (Jiráček et al. , 2005). „Zatímco realita života člověka a společnosti se stále více medializuje, televize naopak pomocí tzv. reality show mystifikuje diváka tím, že mu neposkytuje mediální náhražku života, ale skutečnost, která z jeho života působením médií ‚vyprchává‘“ (Jiráček et al. , 2005, 58).

Hofbauer (2005) také uvádí, že prostřednictvím médií získáváme řadu informací a můžeme navazovat kontakty s druhými lidmi, ale chybí v tom zažitá osobní zkušenost a rozvoj hlubšího vztahu. Klíma (2001) ve své esejí píše o závislosti současné společnosti na umělém světě, jenž se úplně liší od života předchozích generací. Za tento umělý svět považuje velkoměstské prostředí, ale především svět médií. Důsledkem je pak určité jednání a chování člověka. To se pak projevuje např. snahou uniknout skutečnému světu pomocí drog nebo přílišnou agresivitou, potřebou podříditi se autoritě, začlenit se do nějakého společenství nebo považovat své okolí za cizí. Takové chování s výše uváděnými negativními projevy je typické pro mladou generaci-mládež.

„Bude-li současný vývoj pokračovat, stráví děti, které dnes přichází na svět, za prvních osmnáct let svého života více času před obrazovkou než při jakékoli jiné činnosti kromě spánku“ (Giddens, 1999, 363). Situace, kdy mediální a virtuální realita vytěsňuje realitu skutečnou, může způsobovat zejména u dětí a mladých lidí nepravé představy o skutečném světě. Je obtížné vybrat z přemíry informací ty, které jsou pro jedince v dané fázi života prospěšné a užitečné, nebo naopak odlišit typ informací, které jsou manipulativní (Jiráček et al. , 2005).

Podobně na situaci pohlíží i Hofbauer (2005), který se v budoucnu neobává nedostatku informací, ale naopak přemíry, rozptýlenosti a nízké užitečnosti informací. Dále Hofbauer uvádí, že jako řešení takové situace by mohla být mediální výchova mládeže, která by především vedla k vhodnému a kritickému využívání informací, a jedinec by tak byl odolnější vůči manipulaci médií. Existuje vzájemná provázanost mezi vývojem médií a vývojem mladé generace. Znamená to, že skrz mladou generaci jsou do společnosti vnášeny nové mediální fenomény (Jiráček et al. , 2005).

Podle Bílé knihy (2002) mladí lidé považují nadměrnou a komerční nabídku informací za ohrožující pro současnou mladou kulturu. Na základě komerčních zájmů je chování a jednání mládeže spotřebitelsky ovlivňováno. Tímto nenápadným mediálním tlakem se pak mladí lidé stávají příliš brzy výdělečnými, aby naplňovaly „stereotypní modely propagované trhem“ (Bílá kniha, 2002, 47).

2.3. Výchovný vliv společnosti na mládež

Rodina

Rodina má rozhodující vliv na vývoj člověka. Je základní jednotkou společnosti, ve které se formuje charakter mladého člověka. Jde o skupinu osob spojených partnerstvím či pokrevenským (výjimkou je adopce). Tato rodina spolu zpravidla bydlí, sdílí podobné hodnoty, jedná podle určitého systému rolí.

Počet rozvedených manželství se každým rokem zvyšuje. To vyplývá i ze statistické ročenky Tišnova. Zatímco v roce 2007 proběhlo 22 rozvodů, v následujícím roce se počet zvýšil na 35. Důvody k rozvodům jsou různé. Např. Klíma (2001) uvádí neschopnost převzít zodpovědnost jak sám za sebe tak za vlastní děti. Dále se stejnojmenný autor zmiňuje o prioritě vlastního štěstí, uspokojování svých potřeb hmotných, sexuálních a kariérních převažujících nad prioritami duchovního života. To se pak odráží i na výchově dětí. Sak (2000) píše o skutečnosti, že rodiče komunikující jen zřídka se svým dítětem na něj mají menší vliv než při pravidelné komunikaci.

Výzkumy potvrzují, že základem pro každé dítě je pocit bezpečí a jistoty domova. Tyto dvě potřeby se podle Klímy (2001) v dnešní rodině nachází stále obtížněji. „Mnozí rodiče nenabídnou dítěti víc než materiální dostatek, jímž chtějí vynahradit nedostatek citu, péče a zájmu, které jsou pro dítě základem jistoty ve světě.“ (Klíma, 2001, 65)

Sak (2000) mluví o krizi emocionalit ve společnosti, která zasahuje nejvíce rodinu. „Ztráta emocionalit v rodině vede dospívající mládež z chladné rodiny do partvrstevníků, v nichž hledají citovou odezvu“ (Sak, 2000, 20). Autor navazuje, že odtud už je jen krok k drogové závislosti či nárůstu kriminality.

Škola

O škole už je zmiňováno výše v souvislosti s pojmem „Scholé“. Je další důležitou oblastí výrazně ovlivňující formování osobnosti. Mládež v tomto zařízení tráví většinu času. Zde na jedince působí řada faktorů. Klima školy, třídy, formální i neformální vztahy především s vrstevníky, osobnost učitele a další. Kromě učení a dalších povinností má jedinec možnost navazovat vztahy formální i neformální. Do formálních vztahů je vhozen automaticky, nevybírá si učitele, ani své spolužáky. Prostor pro tyto vztahy je převážně v hodinách. O přestávkách je pak prostor pro neformální vztahy, do kterých vstupuje podle svých uvážení, sympatií .

Dokument MŠMT Mládež ČR (2008) poukazuje, že škola dříve významně spolupracovala s rodinou. S komunismem bylo časté zneužívání škol ve smyslu propagace komunistických myšlenek. Přetrvává nedůvěra ve školská zařízení, dosud se nedostalo vnímání školy jako autority na dřívější úroveň.

Neformální výchova

Neformální vzdělávání je podle Evropské komise a Rady Evropy součástí vzdělávacího systému. Vzdělávací systém je dle výše zmíněných orgánů tvořen třemi složkami, které spolu navzájem souvisí. Mezi tyto složky patří vzdělání formální (povinné, školní), neformální (často zájmového charakteru, viz níže) a informální (v průběhu života, jedná se o působení mnoha vzdělávacích zdrojů, např. knihovna, média, práce). Neformální vzdělávání se významně podílí na celoživotním učení.

Pro neformální vzdělávání jsou typické následující rysy. Je dobrovolné, záměrné, mělo by být každému přístupné. Jedná se organizovaný proces se vzdělávacími cíly, preferující aktivní učení. Vychází ze zkušeností a především z potřeb svých účastníků. Často má zájmový charakter. Existuje množství institucí, spolků a klubů, které působí v oblasti neformálního vzdělávání a věnují se práci či sdružování mládeže. Mezi takové organizace patří např. centra volného času, domy dětí a mládeže, nízkoprahová centra a neziskové organizace.

Bílá kniha (2002) uvádí, že mimoškolní výchova a vzdělávání není dostatečně doceňováno ani není považováno za vzdělání „skutečné“. Stejnomený dokument poukazuje na fakt, že mladí lidé považují mimoškolní vzdělávání spíše za efektivní a

atraktivní alternativu k mnohdy neefektivnímu a neatraktivnímu formálnímu vzdělávacímu systému.

Oblast neformálního vzdělávání je v současnosti středem zájmu mezinárodních i národních institucí zabývajících se mládeží, které se snaží maximálně tuto oblast podporovat. Významným mezinárodním projektem je Program Mládež v akci. Od r. 2009 je realizován národní projekt Klíče pro život. V rámci tohoto projektu proběhlo již několik výzkumů týkajících se současné mládeže.

Stát

Stát do jisté míry ovlivňuje volný čas dětí a mládeže. Zainteresovanost státu do sféry volného času spočívá v zakládání a financování sítě zařízení pro volný čas dětí a mládeže. Patří sem také podpora přípravy kvalifikovaného personálu působícího ve sféře volného času mládeže.

Jedním z hlavních úkolů Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je péče o účelné využívání volného času dětí a mládeže. Ministerstvo zřídilo a určitým způsobem ovlivňuje řadu subjektů zaměřených na práci s dětmi a mládeží, rozděluje svoji péči o mimoškolní činnost mladé generace do dvou základních oblastí. První je přímá práce s dětmi a mládeží prostřednictvím účelových, ve většině případů státních institucí zařazených v síti školských zařízení. Druhá oblast je zaměřena na pomoc a podporu občanským sdružením, které tvoří děti a mládež, nebo které s nimi pracují a vytváří pro ně program.

Institucí zřízených Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy je mnoho. Nezastupitelné místo má Institut dětí a mládeže ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Jeho činnost je převážně koncepční a metodická v oblasti formálního i neformálního vzdělávání. Mimo to se Institut podílí na realizaci státního programu podpory a ochrany dětí a mládeže. Institut pravidelně pro odbornou veřejnost vydává publikace a brožury dotýkající se celé řady okruhů a oblastí praktického života dětí a mládeže. Jako první zřídil a v centru Prahy dnes provozuje Informační centrum pro mládež docházkového typu. Svou činností tak Institut dětí a mládeže ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy naplňuje představy evropské komise.

V Bílé knize Evropské komise (2002) je vymezena politika mládeže následovně.

Kromě témat, jimž se zabývají již jiné politické procesy, jako např. zaměstnanost, sociální integrace a vzdělání, se jedná o participaci, dobrovolnou službu, informovanost a prohloubení znalostí úřadů z oblasti problematiky mládeže a dále všeobecně o vše, co může přispět k rozvoji a uznání aktivit ve prospěch mládeže (práce s mládeží, kluby mládeže, „streetwork“, projekty na podporu občanského uvědomění, integrace, solidarita mezi mladými lidmi atd.) (Bílá kniha, 2002, 14).

Stejnomený dokument přibližuje, že pod participací se skrývá zapojení mládeže do procesu vzdělávání a současně přispívání k upevnění občanského uvědomění. Participace musí být v první řadě budována na místní úrovni, následně i národní, popřípadě nadnárodní. Informovanost navazuje na participaci. Jedná se o informace evropských záležitostí. Nemalý význam přikládá Bílá kniha (2002) dobrovolnictví mládeže. Spatřuje v ní „formu účasti na životě společnosti, zkušenost s výchovou a současně faktor, který podporuje zaměstnanost a integraci, naplňuje potřeby mládeže i společnosti“ (Bílá kniha, 2002, 16).

Dalším tématem politiků je větší porozumění mládeži. Jedná se o prohloubení poznatků o reálných podmínkách, v nichž mladí lidé žijí.

V České republice funguje od roku 1997 parlament dětí a mládeže, jejímž cílem je hájit celorepublikově zájmy mládeže ČR.

2.4. Biologický pohled na mládež

Jedinec patřící do pozdní adolescence se dle Vágnerové (2005) vyznačuje pohlavním dozráním, a dochází k prvnímu pohlavnímu styku. Tělesné dospívání se projevuje viditelnými i pocíťovanými důsledky (růst postavy, proměna proporcí, sekundární pohlavní znaky, funkce pohlavních orgánů, sexuální prožitky atd.). V tomto věkovém období dochází k ukončení růstu. Chlapci dohánějí v biologickém vývoji dívky, které si prošly největšími změnami už v pubertě.

2.5. Psychologický pohled na mládež

Vágnerová (2005) dělí období dospívání na rannou adolescenci (10-15let) a pozdní adolescenci (15-20 let). Vzhledem k cílové skupině mé diplomové práce se budu zabývat jen pozdní adolescencí. Schopnosti se v období adolescence vyvíjejí po stránce kvalitativní i kvantitativní. Podle Vágnerové jedinec v tomto období hledá a rozvíjí vlastní identitu. S tím souvisí snaha o sebepoznání prostřednictvím vrstevnické skupiny. Současně autorka uvádí, že někdy u dospívajících jedinců dochází k extrémnímu způsobu jednání, což vychází z hledání hranic svých vlastních možností. „Pozdní adolescence bývá chápána jako období volnosti, kdy má jedinec dostatek svobody, ale minimální zodpovědnost“ (Vágnerová, 2005, 325).

Mladí jedinci dle Vágnerové chtějí mít co nejdříve větší práva a svobodu rozhodování, ale neochotně přijímají zodpovědnost a s ní spojené povinnosti dospělosti. Stejnomená autorka také upozorňuje na fakt, že „období dospívání se stále rozšiřuje v obou směrech, dříve začíná později končí“ (Vágnerová, 2005, 332). Současně se vytrácí význam autority dospělých a roste důležitost party vrstevníků (Sak, 2000, 2004; Vágnerová, 2005).

Tělesná proměna ovlivňuje zejména v období dospívání vnímání vlastní identity. Především na konci tohoto období obvykle dochází k nárůstu spokojenosti s vlastním tělem (Vágnerová, 2005). Co se týče stylu myšlení, v tomto období už se zásadně nemění. „Pro tuto fázi je typická flexibilita a schopnost používat nové řešení“ (Vágnerová, 2005, 338). Tato řešení dle autorky často nabývají radikálního, netradičního, někdy až zbrklého či necitlivého charakteru. Celkově v období dospívání je větší kapacita paměti. Dospívající mají schopnost odhadnout své znalosti a ovládat svou pozornost, dochází ke zlepšování sebekontroly a vytrvalosti (Vágnerová, 2005).

Z hlediska emočního vývoje je typický emoční egocentrismus a přemílání vlastních pocitů. „Ke konci období dochází ke stabilizaci emočního prožívání, starší adolescenti nebývají tak náladoví a citově labilní“ (Vágnerová, 2005, 343).

2.6. Ekonomický pohled na mládež

Ekonomická situace vytváří předpoklady pro aktivity spojené s vlastní prací i pro aktivity jedince ve volném čase. „V našich sociokulturních podmínkách je ekonomická nezávislost považována za jeden z důkazů dospělosti a předpokladem k přiznání větších práv“ (Vágnerová, 2005, 324-325). Převážná většina mládeže je ekonomicky závislá na rodičích. Velký sociologický slovník (1996) toto období nazývá jako stadium neúplné nebo odložené ekonomické aktivity a profesionální přípravy. Typické je přebírání sociálního statusu rodičů. Ekonomická situace a množství financí je zcela jasným ukazatelem, jak moc je možné vyznávat například nový trend trávení volného času, a nejedná se pouze o životní styl mladých, ale celých rodin.

3. Volný čas

3.1. Historie, význam a funkce volného času

Historie

Volný čas je starý jako lidstvo samo, a jde se společností ruku v ruce. Tak jak se mění společnost, mění se i vnímání a pojetí tohoto složitého jevu. Různorodé jsou také pohledy vědních disciplín. Problematiku volného času je možno zkoumat z pohledu ekonomického, filozofického, psychologického, pedagogického i sociologického. Počátky zabývání se tímto fenoménem pramení právě z filozofie, jedné z nejstarších vědních disciplín. Dle dochovaných pramenů je zřejmé, že problematikou volného času se zabývali již antičtí myslitelé.

Jedním z nich byl řecký filozof Aristoteles (384-322). Vyzdvihoval intelektuální činnost nad rukodělnými pracemi. Rozjímavá činnost hédonistické povahy, uspokojuje člověka, a současně je vrcholem nejvyšší lidské blaženosti. Tato činnost byla prováděna ve volném čase, který Aristoteles pojmenoval „Scholé“. Pod tímto pojetím je volný čas chápán jako „čas na rozumování, čtení veršů, setkávání s přáteli, poslouchání hudby. Je to čas na vědu a filozofii, na vážné věci“ (Čihovský in Dohnal & Hodaň, 2005, 29). Jediným cílem bylo podobat se Bohům. Čihovský dále uvádí, že dodnes přetrvává ve společnosti Aristotelovské pojetí volného času jako souhrnu činností, konaných pro vlastní radost, blaho a potěšení. Čihovský (in Dohnal & Hodaň, 2005) poukazuje na jednu zvláštnost. Dle autora se pojem „scholé“ přenesl do dnešní společnosti, kde vyjadřuje namísto původního významu „doby oddechu“ povinnost učit se.

Aristoteles však nebyl jediným antickým myslitelem. Byl jím také Seneka, který je zmiňován ve Velkém sociologickém slovníku (1996). „Řec. pojem ‚scholé‘ u Aristotela a lat. ‚otium‘ u Seneky jsou spojeny s hledáním nejvyššího lidského blaha, které spočívá v činnostech nevykonávaných k nějakému bezprostřednímu užitku, nýbrž pro ně samé; proto také oba ztotožňují volný čas s rozjímáním, s filozofií“ (Velký sociologický slovník, 1996, 1175). Velký sociologický slovník dále uvádí, že Senekovo pojetí přebírá křesťanství, ve kterém dochází k opuštění významu volného času ve smyslu svobody a význam se přesouvá do jednostranné komunikace s Bohem. Význam blaženosti se tu

přesouvá do posmrtného života. Křesťanské pojetí volného času ještě dnes ovlivňuje část sociologického myšlení. Platón jako první poukazuje na vztah práce a volného času.

V období středověku byl volný čas chápán mnoha různými způsoby. Tomáš Akvinský (1225-1274) přikládal nejvyšší váhu zbožnému rozjímání. Tomu dopovídá i středověký názor, že „vše pozemské je hříšné a člověk se má stydět za své lidské potřeby“ (Dohnal & Hodaň, 2005, 54). Za volný čas bylo také označováno období míru, od 14. století se objevuje slovní spojení „volný den“ a „volný čas“. Nechybělo ani klasičtější pojetí, tzn. čas věnovaný rozjímání a modlitbám, různým hrám, tancům a jiným zábavám (Vážanský, 1995).

V období renesance, navzdory vyzdvihování rozvoje osobnosti, byl volný čas zatlačen do pozadí. Na první místo se stavěla práce. Giordano Bruno (1548-1600) zastával názor, že odpočinek je morálně důstojný teprve po práci. V období osvícenství byl významným myslitelem J. J. Rousseau. Roku 1760 chtěl veškerou výchovu a celý život založit na „čase svobody“, „čase volnosti“.

V 19. století dochází ke zkracování pracovní doby. V roce 1902 se pracovní doba a volný čas postavily proti sobě. Práce byla ve volném čase odmítána. Ve druhé polovině minulého vzniká vědní obor sociologie volného času. Velký sociologický slovník (1996) uvádí že sociologie volného času je vědní disciplínou zabývající se sociologickými aspekty volného času. Tato vědní disciplína navázala na předsociologické myšlení. Pojem volný čas se tak stává fenoménem a často diskutovaným tématem. Od poloviny 60. let minulého století začal vzrůstat význam oblasti volného času především z hlediska výchovného. K takovému pojetí přispíval fakt, že se tehdejší dobou v Evropě zkracovala pracovní doba, byla zavedená pětidenní pracovní doba i školní týden, čímž rostla i účast na volnočasových aktivitách.

Význam a funkce volného času

„Za volný čas je podle sociologických kritérií považován čas, v němž jedinec svobodně, na základě svých zájmů, nálad a pocitů volí svou činnost. Je to ta část mimopracovního, mimoškolního času, která zbude po zabezpečení individuálních a rodinných, existenčních biologických potřeb“ (Sak, 2000, 132-133).

Dumazedier (1915- 2002) in Hofbauer (2004) považuje za základní rysy volného času svobodnou volbu účasti na jeho aktivitách. Bezprostřední „neužitečnost“ a

poskytování radosti i uspokojování osobních potřeb. H. W. Opachowski (in Vážanský, 1992) vystihl osm nejvýznamnějších potřeb pro společnost. Jsou jimi potřeby rekreace, kompenzace, edukace, kontemplace, komunikace, integrace, participace a enkulturace. Všechny tyto potřeby plní podle autora cílové funkce volného času. Dumazedier (in Dohnal & Hodaň, 2000) vytyčil tři základní funkce volného času, které spolu vzájemně souvisí. Mezi ně patří odpočinek (regenerace), rozptýlení (zábava) a rozvoj osobnosti. „České oficiální dokumenty za funkce volného času pokládají relaxaci, regeneraci, kompenzaci, sociální prevenci a výchovu“ (Hofbauer, 2004, 15).

Současné trendy vykazují mohutný rozvoj možností využívání volného času, navzdory tomu je však zřejmý rapidní pokles zájmů o volnočasové aktivity u mládeže. Většina dětí a mládeže je volným čase odkázána sama na sebe, což otvírá cestu k negativním trendům trávení volného času.

Způsob trávení volného času je provázán ze strukturou dané společnosti. „Jestliže společnost zabezpečí kvalitní trávení volného času dětí a mládeže, urychlí tím rozvoj obecných i specifických schopností mladé generace a potlačí rozvoj negativních sociálních rysů“ (Sak, 2004, 59). V dětství a mládí má jedinec možnost věnovat se širokému spektru aktivit tak, jak v žádném jiném období (Hofbauer, 2004; Pávková, 2008). „Sféra volného času u dětí a mládeže, především její obsahové naplnění má význam pro celoživotní orientaci člověka“ (Sak, 2004, 59).

Zájmy a aktivity vykonávané jedincem úzce souvisí s kulturou, hodnotovou orientací a životním způsobem rodiny. Obdobně reaguje mládež na společnost, ve které probíhá sociální zrání. Obrazně řečeno „prostřednictvím dítěte, mladého člověka a mladé generace, reprodukuje rodina a společnost své aktivity a hodnoty na úrovni adekvátnější nové sociální skutečnosti“ (Sak, 2000, 60).

Hodaň (2005) uvádí tendence vývoje volnočasových aktivit, které odpovídají změnám dnešní společnosti:

- od organizovaného k neorganizovanému
- od výkonu k prožitku
- od kolektivního k individuálnímu
- od tradičního k netradičnímu
- od dlouhodobých vlivů ke krátkodobým trendům
- od města k přírodě (Dohnal & Hodaň, 2005, 125).

Kvalita života ve volném čase vymezuje pozitivní životní pocit, který je pro mnohé lidi žádoucí a hodný usilování. Ke kvalitě ve volném čase vždy bude náležet samostatnost, osobní svoboda, volně použitelný čas....Volný čas je považován za jedinečnou šanci k rozvoji osobnosti a životní kvality. Dostatek času pro sebe samého a pohoda tvoří další hlavní znaky. Mladí lidé ve své volnočasové filozofii upřednostňují volnost, lenošení, žertování (Vážanský, 1995, 57).

Vážanský (1995) považuje společenské prostředí, aktuální stav společnosti, demografické činitele, psychologické a fyziologické faktory za určující okolnosti, utvářející sféru volného času.

Kvalitní znaky volného času tvoří

- volnočasové zájmy a potřeby
- intenzita využívání volného času
- postoje k volnému času
- motivace volného času
- prožívání volného času (Vážanský, 1995, 36).

3.2. Volný čas a mládež

Děti i mládež vstupují do mnoha různých prostředí, která na něj působí určitým výchovným způsobem. Je to prostředí rodiny, školy, přátel, v prostředí zájmových aktivit a volného času, ve světě médií, v prostředí města či obce atd. „Volnočasové aktivity v těchto prostředích mají různý obsah i dosah, hodnotové zaměření a účinky a pomáhají utvářet jednotlivce“ (Hofbauer, 2004, 11).

„Ve sféře volného času se rozhoduje o rozvoji a talentu mladého jedince a naplnění jeho potřeb a zájmů a na druhé straně se tlumí tendence k negativnímu sociálnímu zrání“ (Sak, 2000, 131).

Struktura volnočasových aktivit se liší, mimo jiné, podle věkových skupin. Níže jsou uvedeny zajímavé souvislosti věku a aktivit spojených s volným časem.

„Aktivity s věkem rostoucí:

- četba novin a časopisů
- poslech rozhlasu

- veřejně prospěšná a politická činnost
- vedlejší výdělečná činnost
- pomoc při výstavbě a údržbě domu, bytu, chalupy
- ruční práce ....

Aktivita s věkem klesající:

- hudební a dramatická činnost
- výtvarné aktivity
- turistika
- studium (11-12 let se denně učí 75% dětí, 17-18 let 41%, 23-26 let 8%)
- chov zvířat
- hry, automaty
- sběratelství
- povídání si s přáteli
- psaní dopisů

Aktivita s věkem rostoucí do určitého věku a pak klesající:

- návštěva kina
- poslech CD aj.
- návštěva koncertů populární hudby
- návštěva diskotéky
- návštěva restaurace, kavárny
- schůzka s partnerem
- večírky, mejdany
- odpočinek, nicnedělání
- sledování videa ....

Aktivita s věkem klesající do určitého věku a pak rostoucí:

- četba knih
- domácí práce (Sak, 2000, 139-141)

Na charakteru činností ve volném čase se do určité míry odráží dosažená úroveň sociálního, mentálního a psychického zrání. Neméně významné jsou odlišnosti v hodnotových preferencích. Struktura aktivit může mít vliv pozitivní i negativní. Jsou aktivity společensky nepřijatelné pro určitý věk. Společenská tolerance k odchylkám od normy se ale zvyšuje. Proměny struktury aktivit ve volném čase jsou také ovlivněny

biologickým zráním (př. potřeba erotická). Možnosti pro různé aktivity vznikají a zanikají. To souvisí s odchodem ze ZŠ, SŠ, nástupem do zaměstnání, přestěhováním se, změnou ekonomické situace apod. (Sak, 2000)

Síť zájmových aktivit je přístupná dětem a mladistvým, jejichž rodiče jsou ochotni či schopni plnit finanční požadavky spojené s pěstováním zájmové činnosti a kteří podněcují děti ve výkonnosti a vytrvalosti. Organizace nabízející zájmové aktivity jsou převážně soustředěny do větších měst. Takové nerovnoměrné rozložení způsobuje určitou nedostupnost pro jedince, kteří by eventuálně měli o zájmovou činnost zájem. Bariérou v zapojování se do zájmových činností jsou také rodiny ekonomicky slabší nebo nezajímající se o tuto oblast. „Do aktivit ve volném čase pronikají relativně snadno vlivy a důsledky vývoje společnosti i života mladých lidí“ (Hofbauer, 2004, 12).

S postupem času se zvyšují možnosti nových přístupů, uplatňujících netradiční pojetí volného času, spojených s vytvářením nových institucí. Ve volném čase se ale také o to více otvírá cesta nebezpečná, vedoucí k negativním tendencím. „Pozitivní vyústění volnočasové aktivity není nikdy předem dáno, případný úspěch může však významně přispět k rozvoji osobnosti dětí mladých lidí,, jejich společenské angažovanosti a občanské odpovědnosti“ (Hofbauer, 2004, 13).

V odborné literatuře se vyskytují pojmy, které vyjadřují různou míru organizovanosti výchovného působení ve volném čase. Činnost spontánní může být realizovaná spontánně, či ve skupině, pedagogicky je ovlivňována nepřímo. Spontánní aktivity nemají čas ani konec začátku a jsou zpřístupněny všem zájemcům. Pedagog zde vystupuje jako rádce, pozorovatel, motivující činitel. Zájmová činnost příležitostná zahrnuje organizované, jednorázové i cyklické, rekreační, oddechové nebo vzdělávací aktivity, např. sportovní turnaje, přednášky atd. Činnost je časově ohraničena, řízená pedagogem. Zájmová činnost pravidelná je uskutečňována celoročně v pravidelných intervalech pod vedením pedagoga. Cílem je osvojit si určité dovednosti, vědomosti prohlubující zájem k dané činnosti. (Hofbauer, 2004)

3.3. Výzkumy v oblasti volného času

Od 1. dubna 2009 je Národním institutem dětí a mládeže a Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy realizován národní projekt Klíče pro život - Rozvoj klíčových kompetencí v zájmovém a neformálním vzdělávání. Středem zájmu projektu jsou lidé pracující s dětmi a mladými lidmi v rámci jejich volného času v organizacích celé České republiky (SVČ, školní družiny, kluby a NNO). Cílem je zejména posílit celoživotní vzdělávání těchto pracovníků prostřednictvím zkvalitnění systému podporujícího trvalý a udržitelný rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání.

Nemalý důraz v rámci projektu je kladen na výzkumy týkající se mládeže. Od r. 2009 jich proběhlo hned několik. V rámci výzkumu Mládež a drogy, který každoročně provádí A kluby ČR, proběhl i průzkum oblasti volného času. Z něj vzešlo, že ven s kamarády chodí ve svém volném čase 60,8 % dotázaných. U počítače tráví volný čas 53,5 % dotázaných a sledování televize se věnuje ve volném čase přes 30 % respondentů. Sledování televize nepatří k oblíbeným aktivitám volného času jen u mládeže. Možný (2002) uvádí, že dobu delší než jedno filmové představení stráví denně u televizoru polovina dospělých lidí v ČR.

I podle Saka (2000, 2004) patří mezi nejčastější aktivity ve věkové skupině 15- 18 let sledování televize, poslech CD, povídání si s přáteli, nicnedělání, práce s počítačem, četba knih a sportování. Autor také upozorňuje na ovlivnění využití volného času vzděláním. S rostoucím vzděláním roste i frekvence činností ve volném čase.

Trávení volného času mladých lidí se základním vzděláním charakterizuje poslech CD a magnetofonu, návštěva diskoték, mejdany, sport a nicnedělání, chov zvířat a hrací automaty. Ve skupině vyučených jsou nejčastějšími aktivitami poslech rozhlasu, sledování televize, schůzka s partnerem, sexuální aktivity, návštěva sportovních utkání a sledování videa. Náplň trávení volného času této skupiny charakterizují pasivní a nenáročné aktivity a orientace na sex (Sak, 2000, 65).

Vzdělání však není jediným faktorem ovlivňujícím způsob trávení volného času. Jsou to například hodnotové orientace, přenášené vzory chování (obvykle vytvářené v dětství a v mládí ve výchozí rodině), celkový životní styl nebo individuální vkusové preference. Eurobarometr (2000), což je závěrečná zpráva MŠMT srovnávacího výzkumu o názorech mládeže ČR ve věku 15-24 let udává, že z činností, které mládež praktikuje nejčastěji ve svém volném čase jsou sociální kontakty s přáteli (cca 80 %),

dále pak poslech hudby, sledování televize, návštěva kin, divadel, koncertů, sportovní vyžití. Nejméně se mládež věnuje dobrovolné aktivní pomoc lidem, práci pro obec, atd. Bylo také zjištěno, že mládež EU se častěji účastní života náboženských a sportovních klubů, zatímco mládež ČR se zapojuje převážně do aktivit sportovních klubů či asociací, zájmových kroužků a kulturních či uměleckých organizací.

„K dominantní aktivitě ve volném čase patří u všech členů rodiny sledování televize a dále, především u mládeže, sledování videa a poslech přehrávače CD a magnetofonu. Během několika let se další dominantou trávení volného času dětí a mládeže staly aktivity spojené s počítačem“ (Sak, 2000, 2).

3.4. Volný čas a životní styl

Volný čas velmi úzce souvisí s životním stylem. Množství volného času a způsob jeho využívání je důležitým ukazatelem životního stylu. „Vše co se týká volného času, je také problémem životního stylu ve smyslu naprosté vzájemnosti“ (Hodaň & Dohnal, 2005, 68). Tedy stejně jako na volný čas, pohlížíme i na životní styl z mnoha hledisek různých vědních disciplín. Ze sociologického hlediska je na pojem životní styl nahlíženo v tom nejobecnějším smyslu jako na způsob, jakým lidé žijí.

Než se začneme podrobněji zabírat pojmem životní styl, považují za důležité objasnit se vedle tohoto sousloví také pojem životní způsob. Obě témata spolu souvisejí a jedno bez druhého nemůže existovat. Životní styl se týká individuálního jedince, zatímco životní způsob je vždy určité skupiny lidí. Např. životní způsob fotbalistů, golfistů, životní způsob moderní společnosti, životní způsob tradiční společnosti, životní způsob mládeže, životní způsob starých lidí atd. Na základě životního stylu jednotlivců je utvářen životní způsob skupiny. „V životním způsobu se odráží specifikum vzájemného vztahu a úrovně individuí žijících v určitém společenství“ (Dohnal & Hodaň, 2005, 72).

Dubský, Dufková a Urban (2008) upozorňují, že před vymezením pojmu životní styl je nutné si uvědomit, že se jedná o velmi rozsáhlou oblast zahrnující vzájemně související témata. Současně je pojem životní styl běžně používaným výrazem lišícím se v reálné každodennosti a vnímáním společnosti a vědy. Navíc existuje řada asociací. „Životní styl se váže na módu a odívání, zdraví a pohyb, ekologické chování, konzumní chování, odlišnosti minority od majority atd“ (Dubský, Dufková & Urban, 2008, 51).

Životní styl „zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek“ (Dubský, Dufková & Urban, 2008, 29). Důležitý ukazatel je v knize uváděna sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás. Je důležité s kým, v jaké společnosti a jakým způsobem svůj volný čas trávíme

Dle Hodaně (2005) o životním stylu vypovídají individuální preference k určitým činnostem, jejich obsah a uspořádání. Sak (2000) zase mluví o životním stylu jako o integrované skupině sociálního zrání, do něž se promítají jak prvky, tak procesy sociálního zrání.

Podle Hodaně (2000) existují různé činitele podmiňující životní styl. Uvádí

- individuální rozvoj a jeho aktuální stav
- dosaženou úroveň kulturnosti daného individua
- individuální filozofická a hodnotová orientace
- rodinné tradice
- konkrétní podíl na výrobním procesu
- individuální postavení v socio-profesní skupině
- množství a úroveň realizovaných sociálních rolí
- dosaženou individuální životní úroveň
- vliv okolního prostředí (Hodaň, 2000)

Do životního stylu zasahují vnější faktory, což jsou životní podmínky daného světa kolem nás, vnitřní faktory, tvořené konkrétními schopnostmi, dovednostmi, zkušenostmi, hodnotami a potřebami daného individua. Těmito životními podmínkami jsou geografické a ekologické podmínky (území společnosti, klima, přírodní zdroje, surovinové bohatství), biologické podmínky (pohlaví, věk, zdraví), demografické podmínky, sociálně-politické a ekonomické podmínky (sociální struktura a stratifikace), kulturní a obecně ideové podmínky (hodnoty, normy, tradice, náboženství) (Dubský, Dufková & Urban, 2008).

4. Tišnov

Město Tišnov se rozprostírá na pomezí Českomoravské a Brněnské vrchoviny a je proto často nazýváno „Bránou Vysočiny“. Na mapě jej nalezneme 25 km severně od města Brna. Severozápadní část města obtéká řeka Svratka, ze severu a z jihu je Tišnov obklopen kopci Květnicí a Klucaninou. Pravděpodobně díky této poloze je oblast, kde se město rozprostírá, v literatuře nazývána Tišnovskou kotlinou. V minulosti dosahoval oficiální počet obyvatel Tišnova přes 12 000. To bylo způsobeno přidružením okolních obcí (Předkláštěří, Železné). Tyto obce jsou však již samostatné jednotky. V současné době má město kolem 8500 obyvatel.

4.1. Historie

Historie osídlení oblasti Tišnova začíná někdy před čtyřmi tisíci lety. Vypovídají o tom četné nálezy jak z období paleolitu a neolitu, tak z doby bronzové. Významnými nalezišti jsou lokality Klucanina a Dřínová. Poprvé se vyskytuje písemná zmínka o Tišnově v souvislosti se založením kláštera Porta Coeli z r. 1233 (Fic & Zecpal, 1999; občanské sdružení Rozhled na Tišnov, 2003). Tou dobou byl Tišnov ještě vsí, která se postupně stala střediskem klášterního panství. Prvním významným privilegiem zejména pro měšťany bylo udělení tržních práv králem Václavem IV. r. 1416. Významný byl rok 1554, kdy abatyše Barbora Konická ze Švábenic přidělila Tišnovu rozsáhlá práva a svobody. Až v 16. století nastává s rozmachem řemesla a obchodu významný rozkvět oblasti. Další rozvoj budoucího městečka byl ve středověku několikrát pozdržen různými boji i přírodními katastrofami. Několikrát bylo město zasaženo rozsáhlými požáry, z nichž největší byl požár v roce 1668. Největší ránou byla třicetiletá válka, ze kterých se Tišnov vzpamatoval až v 19. století. Roku 1788 byl v Tišnově zřízen regulovaný magistrát. Od té doby je Tišnov oficiálně uznáván jako město.

V roce 1885 bylo vybudováno železniční spojení mezi Brnem a Tišnovem a o 20 let později se železnice prodloužila až k Novému městu na Moravě. Město Tišnov tak nabylo ještě více na významu. V okresní městečko se Tišnov proměňuje roku 1896. Ještě rok před tím byl prohlášen za klimatické město. V roce 1899 vzniká pod kopcem Klucanina léčebné sanatorium (dnes městská nemocnice). Tišnov se tak stává na přelomu 19. a 20. století vyhledávanou lázeňskou lokalitou. Okolní krajina nahrává k podnikání turistických cest, což přispívá k rozvoji cestovního ruchu.

Po roce 1918 nastal rozvoj stavebnictví. Vilové čtvrti, nová budova okresního soudu na náměstí, funkcionalistická budova poštovní spořitelny. Pro rozvoj zájmových činností byl vybudován katolický dům a u sokolovny se přistavila divadelní dvorana s jevištěm. K rozvoji školství přispěla výstavba nového gymnázia a živnostenské školy v roce 1920. Se stavebním rozmachem vzrostl i počet obyvatel. V roce 1937 jich v Tišnově pobývalo celkem 4750.

Průmyslovou výrobu zajišťovala pouze malovýroba prostřednictvím řemeslníků a malých živnostníků. Ve 30. letech byl další hospodářský růst Tišnova byl omezen z důvodu velkého zadlužení. Chyběly jak prostředky, tak investice na budoucí rozvoj průmyslu. Kulturní i společenský život byl v první polovině minulého století bohatý. Působila zde řada spolků, z nichž nejaktivnější byl Sokol. Mezi jeho činnosti patřila organizace koncertů, plesů, akademií divadelních představení a dokonce i oper.

V době německé okupace vznikla na Tišnovsku řada odbojových organizací. Nechyběly ani partyzánské skupiny, po nichž dnes nalezneme v regionu místa po nich pojmenovaná. 9. květen 1945 přinesl městu Tišnov osvobození. Po válce město začalo budovat další stavby. Největší význam byl přikládán výstavbě sídliště, školy a koupaliště. Počátkem 70. let byla na hoře Květnici objevena krápníková jeskyně pojmenována po tišnovském speleogovi Královi „Králova jeskyně.“ Od roku 1976 se v Tišnově dodnes pravidelně pořádají dvakrát do roka světoznámé burzy minerálů. Kulturní vyžití nabízela např. výstavní činnost Klubu přátel výtvarného umění a divadelní představení Karasova divadla.

Také sportovní podmínky se v druhé polovině minulého století významně rozvíjely. V 70. a 80. letech vzniká sportovní hala, lyžařský vlek na Klínku a autoklub u koupaliště. Ze sportovních akcí jmenujme Tišnovskou padesátku, automobilovou rallye Vysočina. Ve sportovní hale probíhala mistrovství Evropy v odbíjené, sálové cyklistice aj. V 90. letech město opět spravuje městský úřad. Integrované obce se rozhodly pro vlastní samosprávu. Počet obyvatel se tak snížil na 8500, který se drží dodnes.

Významné historické památky

Porta Coeli

Ženský cisteriánský klášter Porta Coeli byl založen vdovou po Otakaru Přemyslovi I., královnou Konstancí r. 1233. Ta je zde, i s jedním ze svých synů, pohřbena. Klášter má za sebou bohatou historii. Největší újmou byl rok 1454, kdy byl klášter vypleněn

husity. Své obnovy se dočkal až r. 1625. V následujícím století sloužil klášter jako velkostatek světským majitelům. Ti klášter údajně využili k průmyslovým účelům. Až na přelomu devatenáctého a dvacátého století se do kláštera vrací opět řádové sestry. V letech 1950 až 1990 byla funkce kláštera opět pozastavena a řeholnice byli zapřáhnuty do zemědělské činnosti. Až po té nastává obnova řádového života, která trvá dodnes. Tato stavba je jednou z nejvýznamnějších památek v České republice. Z celého komplexu kláštera je veřejnosti přístupný románsko-gotický kostel Nanebevzetí panny Marie a kapitulní síň s původním kamenným čtenářským pulpitem. Za zmínku stojí také křížová chodba z r. 1260, která je v současnosti jedinou neporušenou stavbou tohoto druhu na Moravě. Klášter Porta Coeli v současnosti nalezneme v obci Předklášteří, která se napojuje na severozápadní část Tišnova.

Mariánský sloup

Pískovcový Mariánský sloup byl postaven při příležitosti tisícího výročí příchodu věrozvěstů Konstantina(Cyrila) a Metoděje na Moravu roku 1863 sochařem Josefem Břenkem. Včetně Konstantina a Metoděje je na Moravém sloupu vysochána postava Panny Marie, sv.Václava a sv. Floriána. Tento morový sloup dodnes nalezneme na tišnovském náměstí.

Kostel sv. Václava

Kostel Svatého Václava stojí na východním okraji historického jádra města dle některých pramenů už od 13.století. Původně gotický kostel byl po několika požárech města mnohokrát opravován a přestavován. Nejstarší dochované části kostela pochází až z 15.století. V následujícím století byla ke kostelu přistavěna hranolová věž v pozdně gotickém slohu. Je vysoká 51 metrů. Dodnes se dochoval zbytek hradeb se střílnami, který můžeme před kostelem nalézt. V minulosti stál kolem kostela starý farní hřbitov. Na něm se pohřbívalo až do roku 1836. Po vybudování nedalekého nového městského hřbitova byl farní hřbitov přebudován na park s vyhlídkou na jižní část města. Kosterní pozůstatky byly přeneseny na nový hřbitov.

Radnice

Radnice na náměstí v romantickém slohu byla přestavěna v roce 1905. Tato památka, v současné době sídlo městského úřadu, je zmiňována už v 16.století. Původně

se jednalo o dřevostavbu, ale od roku 1771 je přebudována na kamennou. Poslední etapa přestavby byla na počátku 20.století, kdy radnice získala romanticko-historický ráz. V té době také vzniká dílo barevných nástěnných sgrafit zachycujících události z tišnovské historie. Jejich tvůrcem je malíř Jano Köhler. Sgrafity znázorňují např. darování privilegií Tišnovu abatyší kláštera Porta Coeli Barborou Konickou ze Švábenic v roce 1554. Na východní straně budovy je vyrytý známý nápis „Tento dům ať potrvá až do konce světa, Tišnováci zůstanou po něm čtyři léta“.

4.2. Příroda

Z geologického hlediska je místní zemské podloží složeno z krystalické břidlice a hlubinných vyvřelin (Českomoravská vrchovina), z permské usazeniny (Boskovická brázda) a magmitu (Brněnská vrchovina). Jedná se o styčnou oblast tří různých geologických podloží. Ráz okolní krajiny je členitý, tvořený smíšenými lesy, poli a lukami. „Daleké výhledy na město a jeho okolí jsou zajímavé ze všech kopců, nejpůsobivější jsou ale z majestátně se vypínající Květnice a také z protilehlé Klucaniny“ (občanské sdružení Rozhled na Tišnov, 2003, 2). Kopec Klucanina přiléhá na jižní část města. Jeho vrchol zvyrazňuje od roku 2003 rozhledna. Za severu chrání Tišnov kopec Květnice (470 m). „Doslova jako dítě k prsu matčinu připíná se starý Tišnov k úbočí spanilé hory Květnice“ (Sedlák, 2000, 2).

Přírodní bohatství na Tišnovsku je rozsáhlé. Vypovídá o tom 10 přírodních rezervací, 24 přírodních památek, a 4 přírodní parky (Bílý potok, Baba, Podkomorské lesy, Svratecká hornatina). Lacina a Štofla (1999) uvádí, že původní lesy jsou tvořeny zejména ve vyšších polohách duby, buky, habry, lipami. Jako nepřírozenou dřevinu zde můžeme najít v hojném počtu smrk či borovici. Jedlobukové lesy, kterých dříve byla v tomto kraji hojnost, jsou již minulostí. V bezprostřední blízkosti města Tišnov protéká řeka Svratka. Jak podél jejich břehů, tak v údolích ostatních potoků rostou typicky lužní stromy jako jsou např. vrby, olše, topoly, jilmy a jasany.

Podle stejnojmenných autorů (Lacina & Štofla, 1999) je zde květena dvojího typu. První zasahuje ze severní oblasti, a je nazývána květenou hercynsko-sudetskou, druhá z jihu, typicky stepní teplomilná květena oblasti ponticko-panonské. Mezi stepní teplomilnou květenou, kterou můžeme nalézt např. na Květnici patří kavily, omany, zvonky, koniklece a další. Mimo jiné se zde vyskytuje také brambořík, pryšec, brslen,

kokořík, devětsil, růže alpská. „K největším vzácnostem patří řeřišnice trojlistá, která má jen pár desítek lokalit v republice“ (Lacina & Štofka, 1999, 192).

I fauna má v oblasti Tišnova své zastoupení. Dále Lacina a Štofka zmiňují např. teplomilného živočicha kudlanku nábožnou, která zde byla objevena v 90. letech minulého století. Mezi významné ptactvo patří bramborníček černohlavý, žluva hajní, ve vyšších polohách i ořešník kropenatý. Jako vhodné místo k přečkání zimy pro netopýry a vrápence je krasová oblast na Květnici.

Přírodní památky a jiná významná místa

Květnice

Jedná se o přírodní památku nacházející se při severozápadním okraji města Tišnova. Květnice dosahuje nadmořské výšky 470m. V minulosti se jednalo spíše o skalní step a lesostep. V současné době jsou její příkré svahy zalesněny. Kopec Květnice má velmi členitý reliéf a skýtá neskutečné bohatství z rostlinné, živočišné i mineralogické říše. Nachází se zde celkem 350 druhů vyšších rostlin, z nichž 55 je řazeno mezi ohrožené druhy flóry české republiky. Mezi živočichy se zde vyskytuje 250 druhů motýlů, 31 druhů plžů a 46 druhů ptáků. Je možné spatřit i jezevce lesního, výra velkého a výjimečně kunu skalní. Podzemní prostory Květnice jsou v zimě útočištěm 12ti druhů netopýrů a vrápenců. Jeskyně na Květnici nejsou rozsáhlé. Mezi známé patří jeskyně Pod Křížem a Květnická propast hluboká 76,5 m. Podzemní prostory, jeskyně a propasti jsou člověku nepřístupné.

Klucanina

Vrchol Klucanina (402m.n.m.) leží východně nad Tišnovem. V současnosti na něm stojí stejnojmenná rozhledna Klucanina. Rozhledna je 29m vysoká, má tři vyhlídkové plošiny, z nichž nejvyšší je ve výšce 24,5 m. Je z ní rozhled na dole se rozkládající město Tišnov, na vrch Květnice a na vrchy Bukovec a Babí lom. Původně na místě dnešní rozhledny stávala 30 m vysoká dřevěná rozhledna, jež byla postavena v roce 1934. Tato rozhledna byla za protektorátu odstraněna a zbyla jen podezdívka. V roce 2001 vzniklo občanské sdružení Rozhled na Tišnov s cílem obnovit věž. 10. 8. 2002 byla zahájena stavba a 11.10. 2003 byla rozhledna slavnostně otevřena. Rozhledna Klucanina je volně přístupná veřejnosti po celý rok.

Výrovka

Jedná se o výrazný zalesněný hřeben nad potokem Závistka. Na jeho vrcholku je pomníček skautů bratří Vetešníkových umučených roku 1945 v koncentračním táboře. Odtud je dobrý rozhled na město Tišnov.

Hradisko

Hradisko je v současné době navrženo za přírodní památku. Jedná se o pastvinou oblast se společenstvy teplomilných druhů rostlin a výskytem koniklece velkokvěté. Tato oblast je i historicky významná. Dle nálezů zde bylo osídlení už v mladší době kamenné, pozdní době bronzové a starší době železné.

Krkatá bába

Přírodní památka Krkatá bába, vyhlášena od roku 1997, leží v údolí říčky Lubě. Zaujímá rozlohu 9 ha a je v nadmořské výšce 340-385 m. Je tvořena přirozenými společenství zakrslých doubrav a zajímavými skalní útvary. Jedna ze skal se podobá hlavě na dlouhém krku, proto se oblasti říká Krkatá bába. a přirozenými společenství zakrslých doubrav. Jméno pochází od podobnosti jedné ze skal s hlavou na dlouhém krku. Hlava je vysoká kolem 2,5 m a vznikla postupnou erozí. Tato přírodní památka je nejpřístupnější po turistické značce vedoucí z nedaleké obce Lubě.

Slunná

Přírodní rezervace Slunná, vyhlášená roku 1992 ministerstvem životního prostředí, leží uprostřed lesů nad údolím Maršovského potoka, asi 1,5km severně od Lažánek.. Jedná se o jedlo- bukový prales. Některé buky dosahují výšky až kolem 40ti metrů s průměrem kmenu kolem jednoho metru. Kromě jedinečných stromů se zde vyskytuje zajímavá fauna i flóra. Na jaře zde můžeme uvidět vzácné druhy ptáků, počátkem léta zase růžové bramboříky evropské.

Drásovský kopeček

Tato přírodní památka byla vyhlášena roku 1980. Jedná se o vápencový hřbet vystupující do výšky 321m n.m poblíž čebínské vápenky. Místo skýtá zbytek tunelovité jeskyně s vystupujícími balvany a skalkami. Vyskytuje se zde i vzácná teplomilná fauna typická pro vápenatou oblast(koniklece velkokvětý, mochna písčná, tařinka horská, lomikámen trojprstý).

Přírodní park Svratecká hornatina

Oblast tohoto přírodního parku zasahuje do tří okresů (Brno-venkov, Blansko, Žďár n. S.) jedná se o výrazně kopcovitou krajinu obklopující řeku Svratku a její přítoky. Její jižní třetina, zasahující oblast Tišnovska, se vyznačuje největší druhovou rozmanitostí. Vyskytuje se zde na desítky chráněných druhů jako je např. z rostlin bledule jarní, plavuň pučivou, řeřišnici trojlistou, prstnatec májový, a z živočichů ledňáček říční, čáp černý, zmije obecná, rak říční a výr velký. Celkem v této oblasti Tišnovska bylo vyhlášeno přes dvacet maloplošných chráněných území.

5. Cíle

Cílem diplomové práce je na základě studia literatury a empirického šetření zjistit a zhodnotit možnosti trávení volného času mládeží ve věku 15 až 20 let v Tišnově, a navrhnout případné řešení dané situace.

Dílčí úkoly:

1. Zpracovat teoretické poznatky vycházející ze studia pramenů týkajících se stanovených klíčových oblastí diplomové práce.
2. Pomocí listu šetření zjistit vnímání kulturních a sportovních aktivit, potřeby a zájmy týkající se trávení volného času v Tišnově mládeží, následně data vyhodnotit.
3. Zanalyzovat současnou nabídku volnočasových organizací pomocí pasportizace a provést SWOT analýzu oblasti volného času v Tišnově.
4. Provést pozorování v jedné z volnočasových organizací.
5. Vyzískat informace od osob působících ve sféře volného času v Tišnově prostřednictvím rozhovorů.
6. Na základě všech výše uvedených úkolů srovnat data a shrnout celkovou situaci a navrhnout případná řešení.

6. Metodika

V diplomové práci jsou použity následující metody: metoda studie pramenů, metoda terénního šetření, metoda matematicko-statistická, metoda komparativní, metoda monografická a metoda introspektivní.

Metoda studie pramenů je důležitým podkladem pro vypracování „teoretické“ části diplomové práce (první fáze diplomové práce).

Metoda terénního šetření neboli získávání informací, dat přímo v terénu od určité skupiny respondentů. Jedná se o empirické šetření, které probíhá ve druhé „praktické“ části diplomové práce.

Pro zpracování dat získaných terénním šetřením je využita metoda matematicko-statistická. Pomocí této metody jsou vyzískaná data terénního šetření převedena do číselných hodnot. V diplomové práci jsou hodnoty uváděny převážně v procentech (otázka 3.,4. a 5.) . V první a druhé otázce jsou hodnoty vyjádřeny koeficientem Z. Je to snadný ukazatel jisté statistické významnosti.

Metoda komparativní umožňuje srovnávat vyzískané hodnoty, jednotlivé vztahy mezi zkoumanými subjekty.

Metoda monografická pak zahrnuje všeobecné podrobné zkoumání jednoho jevu. Závěry se pak týkají pouze daného zkoumaného jevu.

Metoda introspektivní bude založena na vlastních zkušenostech získaných přítomností a účastí ve sféře volného času v Tišnově.

6.1. Techniky průzkumu

V rámci empirického šetření průzkumu možností kulturního a sportovního využití mládeže v Tišnově jsou použity techniky listu šetření , rozhovoru, pozorování.

Dotazník

Dotazník tvoří soubor otázek, které jsou předem připraveny tištěnou formou. Otázky jsou pevně dané a stejně formulované. Výstupem jsou pak písemné odpovědi respondenta na dané otázky. Mezi výhody dotazníku patří ekonomičnost, časová nenáročnost, nevyžaduje přímý kontakt, nabízí větší prostor pro rozmyšlení odpovědi

respondentem, možnost vyzískat data od velkého vzorku respondentů. Nevýhodou může být malá návratnost, neúplné odpovědi na dané otázky, či nepochopení otázky, obtížně se ověřuje pravdivost odpovědí. Existuje několik podob dotazníku. Je to např. záznam, výkaz, dotazník, výzkumný list a list šetření. V průzkumu diplomové práce je využit list šetření.

Rozhovor

Jedná se o vzájemnou komunikaci mezi tazatelem a dotazovaným. Cílem rozhovoru je pomocí otázek získat informace o daném tématu, o určité sociální realitě. Rozhovor může být standardizovaný, kde je daná přesná struktura otázek, nebo nestandardizovaný představující volnou formu, týkající se určitého tématu. Dále rozdělujeme rozhovor individuální a skupinový podle počtu dotazovaných. Aby byl rozhovor úspěšný, je potřeba tazatelova připravenost, umění navázat kontakt a naslouchat a vést komunikaci. Výstupem rozhovoru by měl být přesný a pravdivý záznam.

Pozorování

Jedná se o sociologickou výzkumnou techniku zjišťující tzv. sociální realitu. Existuje hned několik typů pozorování. U nepřímého pozorování jde o zpracování sekundárních informací jako je např. videonahrávka, písemný materiál atd.. Přímé pozorování představuje sledování daného jevu přímo v terénu. Přímé pozorování může být buď intenzivní nebo extenzivní. Dále se přímé pozorování člení na zúčastněné a nezúčastněné. Při nezúčastněném pozorování není výzkumník součástí dané skupiny a prostředí, sleduje realitu zvenčí. Opakem je pozorování zúčastněné, kdy se badatel na určitou dobu stává součástí daného prostředí. V tomto případě je možnost provádět průzkum utajeně (tzv. utajené zúčastněné pozorování) či neutajeně (neutajené zúčastněné pozorování). Mezi další typy pozorování patří terénní, laboratorní, individuální, hromadné, kontrolované, nekontrolované, naivní (neúmyslné), vědecké (záměrné). K technice pozorování je možné využít různých pomůcek, jako je např. kamera, fotoaparát, záznamník, atd. Tato technika se při sociologickém výzkumu používá především jako doplňková. Důležitým výstupem pozorování je záznam o pozorování, přikládáný k výsledným pracím.

7. Pasportizace volnočasových zařízení

Kulturní zařízení

Divadlo

Ve městě Tišnov existuje maňáskové divadlo Ovečka, jehož program je určený malým dětem. Pro ostatní věkové skupiny zde stálé divadlo není. Občas se vyskytuje divadelní představení v nabídce Městského kulturního střediska. Za divadlem však většina zájemců musí dojíždět do Brna.

MěKS

Pořádá koncerty, přednášky, besedy, výstavy. Zajišťuje také výlep plakátů. Vedle klasických akcí nabízí MěKS Tišnov pravidelné pohybové kurzy. Je to Kalanetika, kondiční cvičení a aerobic, zdravotní cvičení a pilates. Pod hlavičkou Měks funguje také kino Svratka, která promítá převážně třikrát týdně vždy od 19:30.

Knihovna

Vedle možnosti studia i zapůjčení knih v dospělém i dětském oddělení a možnosti internetu nabízí knihovna například literární programy pro děti, přednášky, besedy, výlety. Za podpory ministerstva kultury nabízí také zájmové celoživotní vzdělávání v podobě Univerzity volného času. V rámci ní probíhají jedno i dvousemestrální předměty různého charakteru, které jsou přístupné všem zájemcům.

Dále jsou v Tišnově dvě galerie, Art Periskope v Jamborově domě a Galerie Diana. Nabízí prodej obrazů, autorské výstavy různého charakteru, pořádá vernisáže, . V Jamborově domě je k vidění stálá expozice významného tišnovského malíře Josefa Jambora.

Sportovní zařízení a kluby

Koupaliště GRADO

Zřizovatelem je město Tišnov. Koupaliště leží na okraji Tišnova. Je poměrně hodně vzdáleno od obytné části města. V areálu koupaliště je bazén o velikosti 50x20m, brouzdaliště, hřiště na plážový volejbal, ruské kuželky, stůl na stolní tenis a údajně i petangue. V areálu je poměrně velký zatravněný prostor. Koupaliště má v letních měsících otevřeno od 10:00 do 19:00. Vstupné pro dospělé je 40,-Kč, po 17:00 20,- Kč.

Lyžařský areál Klínek

V lyžařském areálu ležícím západně nad Předkláštěřím je 500m dlouhá středně náročná sjezdovka s vlekem a umělým osvětlením. Areál je otevřen v závislosti na sněhových podmínkách. Raritou lyžařského areálu Klínek je travní lyžování provozované mimo hlavní lyžařskou sezónu.

Lyžařský oddíl travního lyžování

Lyžařský oddíl má celkem 30 závodníků v kategoriích žáci, žákyně, junioři, juniorky a muži. Účastní se účastní jak republikových, tak evropských i světových závodů. Trénují pravidelně v lyžařském areálu "Na Klínku" v Předklášteří.

SKB Tišnov (basketbal)

Basketbal má v Tišnově svou tradici už od první poloviny minulého století. Sportovní činnost je realizována ve sportovní hale a na ZŠ Smíškova. V několika minulých letech byly tišnovské basketbalistky hráčky II. ligy. V současné době má SKB Tišnov čtyři ženské a jedno mužské družstvo.

AFK Tišnov (fotbal)

Fotbalový klub zahájil v Tišnově svou činnost roku 1912. Provoz klubu je realizován ve fotbalovém areálu na Ostrovci. V současné době je v klubu sedm mužstev (muži, dorost, žáci, přípravnice). Jejich činnost zahrnují tréninky a účast na regionálních turnajích.

SK HC Tišnov (házená)

Házenkářský klub funguje od roku 1939. V současnosti tvoří základnu devět družstev (muži, žáci, žákyně). Mužská házená je v Tišnově na vrcholové úrovni, neboť spadá do II. ligy. Mezi hlavní činnost klubu patří organizování sportovní činnosti se zaměřením na házenou, ale také všeobecná podpora rozvoje veřejného života v celém regionu. Např. v září roku 2009 klub zorganizoval v Tišnově festival Hudbou pro Unicef. S touto organizací je klub v partnerském vztahu.

Atletický klub AK Tišnov (atletika)

Činnost atletického klubu je od roku 2002. Předmětem zájmu klubu je zabezpečování rozvoje sportu a vytváření co nejlepších podmínek pro sportovní růst členů, účast na sportovních atletických soutěžích. Cílovou skupinou jsou na prvním místě děti a mládež.

Tréninkové skupiny v roce 2007-2008:

1. - 4. třída: tréninky 2× týdně po celý rok

5. - 9. třída: tréninky 2× týdně po celý rok

Elite: společné tréninky 4× týdně po celý rok, jinak individuálně podle plánů

SKT Tišnov (tenis)

Svou činnost zahájil klub už v roce 1922. Počet družstev se pohybuje kolem osmi (dospělí, dorost, žáci). Předmětem zájmu oddílu je organizace závodní tenisové činnosti, výchova hráčů, pořádání sportovních akcí. Provoz tenisového areálu na Ostrovci.

TTC Koral Tišnov (stolní tenis)

TTC Koral Tišnov vznikl roku 1930. Jedná se o sdružení mužských, ženských a mládežnických složek stolních tenistů a jeho příznivců. Tréninky a zápasy se uskutečňují několikrát týdně v horní tělocvičně ZŠ Nám. 28. října. V současnosti funguje v organizaci sedm družstev, rozdělených na dospělé, mládež a přípravku.

VK Tišnov (volejbal)

Činnost volejbalového klubu je od roku 2003. Cílem klubu je výchova hráčů, tréninková činnost, soutěžní utkání, přátelská utkání, turnaje. V současné době jsou ve VK Tišnov tři družstva tvořena z dospělých a juniorů.

TJ Sokol Tišnov (tělocvičná jednota)

Činnost této důležité organizace je delší než jedno století. Tělocvičná jednota v Tišnově funguje od roku 1892. Její náplní je sportovní, kulturní a společenská činnost. Má také na starost provoz sportovního areálu. Organizaci v současnosti utváří dvacet družstev, které jsou složeny z mužů, žen, žactva, rodičů a dětí a věrné gardy.

TJ Sokol Tišnov (karate)

TJ Sokol Tišnov zahájila svou činnost v roce 1987. Oddíly sportovního karate se účastní soutěží, odborných seminářů a kurzů. Počet družstev se pohybuje kolem osmi (muži, ženy, dorostenci, dorostenky, junioři).

TJ Sokol Tišnov (šachy)

Šachisté.

Tišnov Paladins

Jedná se o sportovní klub florbalistů.

Klub českých turistů Tišnov

Činnost KČT Tišnov je od roku 1991. Klub nabízí turistická a sportovní činnost, pobyt v přírodě, organizování dětských letních táborů. Zabývá se značením turistických cest, kulturně poznávací činností atd.

1.FC Květnice (futsal)

Rokem zahájení klubu tišnovských futsalistů je rok 1995. Ohniskem činnosti je hra futsal FIFA, ale také činnost v rámci soutěží a turnajů a v neposlední řadě výchova mládeže.

V současnosti jsou v klubu dvě družstva tvořena z mužů a žáků.

Tišnov Bikers (cyklistika)

Tišnov Bikers je nejmladším sportovním klubem v Tišnově. Byl založen počátkem roku 2007 a v současné době sdružuje přes třicet jezdců. Její členové mají vysoké závodní ambice, ale hlavní cíl existence Tišnov Bikers spatřují v pocitu sounáležitosti mezi tišnovskými cyklisty.

SSK Tišnov (sdružení sportovních klubů)

Tato organizace sdružuje všechny výše zmíněné kluby a zajišťuje provoz víceúčelové sportovní haly.

Tenisová hala Tišnov spol. s r .o.

Činnost společnosti je od roku 2005. Provoz probíhá na 2 antukových kurtech na Ostrovci v nafukovací hale 39x39 m. Otevřeno je každý den 7:00 – 23:00 v zimních měsících. Cenová relace se pohybuje v rozmezí od 250 do 320 Kč/hod. Nechybí ani posezení u občerstvení, bufetu.

Fit centrum Olympia (posilovna)

Fit centrum Olympia je v provozu od roku 1992. Kromě posilovny nabízí centrum rehabilitační cvičení, prodej sportovní výživy a poradenství v oblasti sportu. Otevírací doba je pondělí až pátek od 14:00 do 21:00, v sobotu pak od 10:00 do 15:00.

Sportovně střelecký klub Tišnov (sportovní střelba)

Střelnice – Tišnov, Trnec

Volnočasové organizace

Dům dětí a mládeže Tišnov

Jedná se o příspěvkovou organizaci města Tišnov, která vznikla roku 1999. Cílovou skupinou jsou děti školního věku a studenti do 21 let, předškoláci, maminky s dětmi a dospělí bez ohledu na místo jejich trvalého pobytu. Druhem činnosti Domu dětí a mládeže, jakožto školského zařízení, je zájmové neformální vzdělávání. DDM Tišnov vykonává svou činnost mimo školní výuku po celý školní rok, i v období prázdnin. Zájmové vzdělávání v DDM Tišnov se uskutečňuje různými formami činnosti jako jsou např. pravidelné činnosti převážně formou zájmových kroužků, příležitostné vzdělávací a výchovné akce, tábory nebo spontánní činnosti. Jedná se o především o preventivní a volnočasové programy vytvářené a realizované s ohledem na aktuální potřeby a zájmy cílových skupin. Působí pozitivně svou činností na účelné využívání volného času,

podporují rozvoj osobnosti, vytváří podmínky vhodné pro socializaci dětí a mládeže. Ročně se do zájmových kroužků přihlásí 450- 650 zájemců, přes 300 klientů se zúčastní některého z táborů. Na jednorázových akcích se každoročně sejde okolo 3 000 návštěvníků.

Nízkoprahový klub Čas

Nízkoprahový klub Čas zahájil svou činnost v červnu roku 2008. Jeho zřizovatelem je charita Brno. Nejnižší věková hranice je 11 let, nejvyšší 26. Klub má otevřeno každý všední den kromě pondělka, od odpoledních do večerních hodin. Počet návštěvníků se denně pohybuje nad počtem 50. Smyslem veškerých aktivit provozovaných touto organizací je doprovázet děti a mládež v období dospívání, nabízet podporu a pomoc v obtížných životních situacích, předcházet selhání a usilovat o pozitivní změnu v jejich životě. Klub je dobrovolný a bezplatný, je možné přijít a odejít kdykoliv a bavit se jakkoliv. Existují samozřejmě určitá vnitřní pravidla, a podmínkou pobytu v klubu je jejich dodržování. Akce v klubu jsou rozlišeny na klubové, výjezdové a pobytové. Mezi akce klubové patří turnaje různého druhu - kulečnick, fotbálek, současně v klubu probíhají různé tematické měsíce. Témata jsou volena vždy aktuálně, podle toho, o čem se v klubu nejvíce mluví. Měsíc duben má téma rodina. Náplň programu týkajícího se tématu je v podobě promítání filmů, přednášek a debat, aktivit tvořivého charakteru. Mezi výjezdové akce patří aktivity, probíhající mimo klub, někdy i mimo město. Např. bowling, lanové centrum, plavání. Pobytové akce jsou většinou víkendového charakteru někde v okolí. Víkendy jsou opět tematicky zaměřené. Každý rok organizuje nízkoprahový klub Čas týdenní tábor pro jedince navštěvující klub v průběhu roku. Zaměstnanci chodí i do terénu (streetworker) v zimních měsících jednou týdně, kde se setkávají s lidmi, kteří se neobjevili delší dobu v klubu. V letních měsících, kdy je venku hezké počasí a déle světlo, je snaha pobyt „streetworkerů“ v terénu posílit. Při setkání s lidmi v terénu si povídají, ptají se co ve škole, doma, s kým teď chodí, jaké mají trable..atd.

Junák - svaz skautů a skautek ČR, středisko Květnice Tišnov

Skauting nabízí činnost pro všechny věkové kategorie podle svých možností. Hlavním druhem činnosti je výchova jednotlivce formou her a aktivit s partou svých vrstevníků. Každá družina Junáku má pravidelné týdenní schůzky a pořádá téměř

pravidelné víkendové akce. Roční registrace vč. pojištění 350.-Kč. Jedná se o výchovný proces vedený proškolenými dobrovolníky s povinně vůdcovskou zkouškou, která obsahuje mimo jiné základy psychologie, pedagogiky a první pomoci.

Odyssea Tišnov

Odyssea Tišnov neboli Klub deskových her je občanské sdružení přístupné všem jedincům mezi 10ti až 26ti lety. Jedná se o herní klub, kde mají děti i mládež hrát deskové hry či se jen tak spontánně bavit s vrstevníky. Mezi další činnosti klubu patří jednorázové akce pro mládež, podpora aktivit mládeže, pořádání tábora pro starší patnácti let. Veškerý program a náplň volného času jak u jednorázových akcí, tak u tábora si vytváří členové klubu sami. Nevýhodou klubu je jeho pouze dvoudenní provoz, a to v pondělí od 16.30, a v pátek od 14:00 hodin. Důvodem takového omezení jsou finance. Vstup do klubu je zdarma, s výjimkou některých jednotlivých akcí.

Brd'o Tišnov-Gingo

Brd'o, což je zkratka pro „brontosauří dětský oddíl“, nabízí pravidelnou celoroční činnost zaměřenou zejména na ekovýchovu, výchovu prožitkem a pobyt v přírodě. Svým charakterem činnosti je téměř totožná se skautingem. Cílovou skupinou jsou děti 7-15 let. Oddíl má schůzku dvakrát do týdne vždy od 16. hod. Mezi její činnosti mimo jiné patří vždy v měsíci 1-3 denní výprava a v létě tábor trvající tři týdny. Každý člen ročně platí členský příspěvek 100,- Kč, který se využívá na realizaci výprav a tábora. Předností občanského sdružení je záštita hnutí Brontosaurus s celostátní i místní tradicí, dále zkušené vedoucí, pestrá celoroční činnost, celoroční a celotáborová hra, možnost poznat kamarády, netradiční zážitky i formy činnosti, vybavení pro táboření i netradiční sporty, dvacetiletá historie oddílu spolu s moderními trendy v trávení volného času.

Klub Pathfinder

Jedná se o občanské sdružení dětí a mládeže Adventistické církve. Cílovou skupinou jsou děti ve věku 8 až 15 let. Jako druh činnosti uvádí organizace poznávání přírody a jejího Tvůrce, osvojení různých turistických činností, hraní stolních i pohybových her v klubovně i v přírodě, výpravy do přírody, návštěvy kulturních památek, výstav,..Organizace má svoji klubovnu, ale často se schází jen v přírodě. Schůzky jsou jednou týdně Vstupní roční příspěvek je 120 Kč, následující roky je roční

příspěvek 100 Kč na za každého člena. Sdružení přispívá ke smysluplnému využití volného času, k utváření vztahu k přírodě i svému okolí.

Kynologický klub Tišnov (kynologie)

Náplní činnosti klubu je primárně výchova a výcvik psů, ale také přednášky o výcviku a chování psů, řešení problémů s konfliktním chováním psů. Členové klubu se také účastní soutěží a ukázek výcviku psů pro veřejnost při různých akcích. Cílovou skupinou jsou děti, mládež a dospělí zájemci se o kynologii. Členové klubu se scházejí pravidelně každou neděli od 8:00 hod. v areálu Kynologického klubu Tišnov, který se nachází na levém břehu řeky Svratky směrem na Březinu. První tři návštěvy jsou vždy zdarma. Výše členských příspěvků je stanovena normativy klubu, děti jsou zvýhodněny výraznou slevou. V současnosti má Kynologický klub Tišnov přes sto členů. Předností klubu jsou vyškolení zkušení instruktoři výcviku, vlastní areál s překážkami pro sportovní výcvik i agility. Organizace významně přispívá k smysluplnému trávení volného času a celkově ke zdravému životnímu stylu svých členů.

Mateřské centrum Studánka o.s

Cílovou skupinou MC Studánka jsou rodiny s dětmi. Druhem činnosti této neziskové organizace je poskytování služeb podporujících rodiče. Charakter činností je převážně v podobě volnočasových aktivit pro rodiče a jejich malé děti. Do programu patří také vzdělávací přednášky a semináře, je zajištěno hlídání dětí. Centrum je přístupné od pondělí do pátku vždy mezi 9. – 12. a 15. – 18. hodinou. Cena se pohybuje v rozmezí od 20,- do 70,- Kč.

8. SWOT analýza oblasti volného času Tišnova

SWOT analýza je analytická metoda, která byla nejvíce využívána v marketingu. Dnes už se tato metoda přesunula i do ostatních oblastí, a je často využívána i pro komunální plánování obcí a měst. Tato metoda umožňuje komplexní vyhodnocení funkčnosti v dané oblasti, definování konkrétních problémů a nových možností. Je důležitou částí strategického plánování, je určitou politikou.

SWOT znamená zkratku z anglických slov:

S ... STRENGTHS – silné stránky, přednosti, výhody

W... WEAKNESSES – slabé stránky, nedostatky, slabiny

O ... OPPORTUNITIES – příležitosti, možnosti

T ... THREATS – hrozby, nežádoucí ohrožení, rizika

Smyslem SWOT analýzy je na základě pojmenovaných silných, slabých stránek, příležitostí a rizik akceptování silných stránek a odstraňování či omezování slabých stránek. V případě pojmenování příležitostí je nutné definovat i z nich vycházející případná rizika. Pojmenování silných a slabých stránek představuje současný stav, příležitosti a hrozby jsou míněny do budoucna.

Níže rozpracovaná SWOT analýza se týká sféry volného času v Tišnově.

Silné stránky (S)

- vhodná poloha města, životní prostředí
- existující komise mládeže při radě města
- vstřícnost města k volnočasovým organizacím (poskytnutí prostor)
- dostatečná nabídka volnočasových aktivit různého zájmového charakteru
- podíl na rozvoji veřejného života prostřednictvím některých sportovních klubů a neziskových organizací
- nabídka aktivit podporujících rozvoj osobnosti při Gymnáziu
- široká nabídka aktivit kulturních zařízení (knihovna, MěKs)
- dostatečné množství sportovních vnitřních i venkovních zařízení
- existence nízkoprahového klubu Čas
- existence tišnovské televize

Slabé stránky (W)

- nedostatek finančních prostředků
- nezájem mládeže o některé nabízené volnočasové aktivity organizacemi a školami
- nedostatek alternativních prostor ke kulturnímu vyžití pro mladou generaci
- absence aktivit a akcí zájmového charakteru při SOU
- zastaralost sportovních a kulturních zařízení, nízká přitažlivost pro náročnou mládež
- nedostatek kvalifikovaného personálu
- absence dobrovolníků

Příležitosti (O)

- zlepšení technické a estetické stránky některých sportovních zařízení
- vybudování krytého bazénu
- větší propagace a informovanost o činnostech některých sportovních klubů
- zlepšení internetových stránek některých sportovních klubů
- zavedení nových sportovních aktivit přitažlivých nejen pro mladou generaci (in line, nordic walking..)
- využití okolí Tišnova pro aktivní pobyt v přírodě (např. stezky zdraví)
- využití alternativních způsobů informovanosti o možnostech trávení volného času v Tišnově
- nabídka činností pro seberealizaci mládeže při SOU

Hrozby (T)

- nedostatek financí, zvýšení zadlužení
- existence konkurence v okolí (Kuřim a především Brno)
- na úkor nízké návštěvnosti zařízení prodělečnost organizací i města
- neefektivní propagace (stále stejné letáky, kterých si stejně nikdo nevšímá)
- nedostatek dobrovolníků

9. Interpretace výsledků empirického šetření

V rámci metody terénního šetření probíhalo několik průzkumů za použití různých technik (viz výše). Předmětem této kapitoly bude především interpretace výsledných dat získaných prostřednictvím listu šetření.

Průzkum prostřednictvím listu šetření probíhal koncem ledna na středních školách v Tišnově. Níže charakterizují blíže prostředí, kde průzkum probíhal.

Gymnázium v Tišnově nabízí možnost studovat čtyřleté i osmileté studium. Zaměření studia je v obou případech všeobecné. Škola však nabízí možnost volitelných předmětů, které umožňují rozvoj v daném směru. Mezi předměty s možností volby patří: konverzace z cizího jazyka, programování, informatika a výpočetní technika, latina, ruský jazyk, francouzský jazyk, společenskovední seminář, právní seminář, psychologie, ekonomický seminář, literární seminář, deskriptivní geometrie, semináře z matematiky, biologie, fyziky, chemie, dějepisu, zeměpisu, základy laboratorní techniky, základy administrativy a seminář z výtvarné výchovy. Studenti mají svůj vlastní parlament, a také vydávají časopis „TiGy“. Škola pořádá každý rok adaptační pobyty pro nově příchozí studenty. Na realizaci kurzů se podílejí i studenti vyšších ročníků. V posledních letech se do programu adaptačních kurzů zapojují také rodiče. Mezi další aktivity školy patří pořádání sportovních akcí, olympiád a jiných soutěží a podílí se na realizaci různých projektů.

Střední odborné učiliště (dále v textu SOU) zemědělské poskytuje učební obory tříleté a dvouleté. Tříletými učebními obory jsou opravář zemědělských strojů, automechanik, provoz služeb zaměřený na odívání a výživu. Ke dvouletým oborům patří zemědělská výroba, dělník technických služeb. Po té, je možné studovat dvouletou nadstavbu s maturitou poskytující vzdělání v oblasti podnikání zaměřeném na výživu. SOU nabízí možnost studovat denně i dálkově. Tradiční akcí bývá každoroční ples.

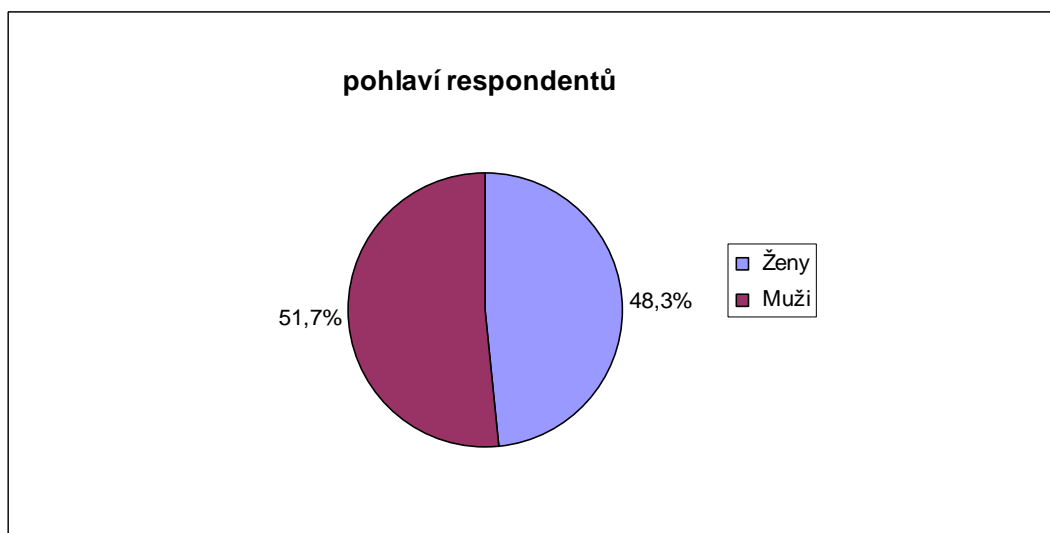
Průzkum byl prováděn na obou školách v rámci dopoledního vyučování. Z hlediska časové náročnosti byl sběr dat proveden na gymnáziu v jednom dni v šesti třídách. Na SOU probíhal výzkum dva dny pokaždé v jiném týdnu z důvodů praxe části studentů. Výzkumu se na SOU zúčastnilo sedm tříd. U samotného průzkumu jsem byla po celou dobu přítomna v každé třídě. Díky vstřícnosti ředitelů škol a především samotných učitelů jsem měla prostor k vysvětlení, rozdávání i samotnému zpětnému sběru přímo z ruky do ruky od studentů. To částečně zabránilo v některých případech i

neúplnému vyplnění dotazníků, či případnému narušení anonymity, což se projevilo i v konečném počtu použitelných listů šetření. V každé třídě byli všichni přítomní žáci ochotní vyplnit list šetření, i když to povinné nebylo. V průměru jsem strávila v každé třídě na obou školách 10 minut buď v úvodu či koncem vyučovací hodiny.

9.1. Charakteristika vzorku

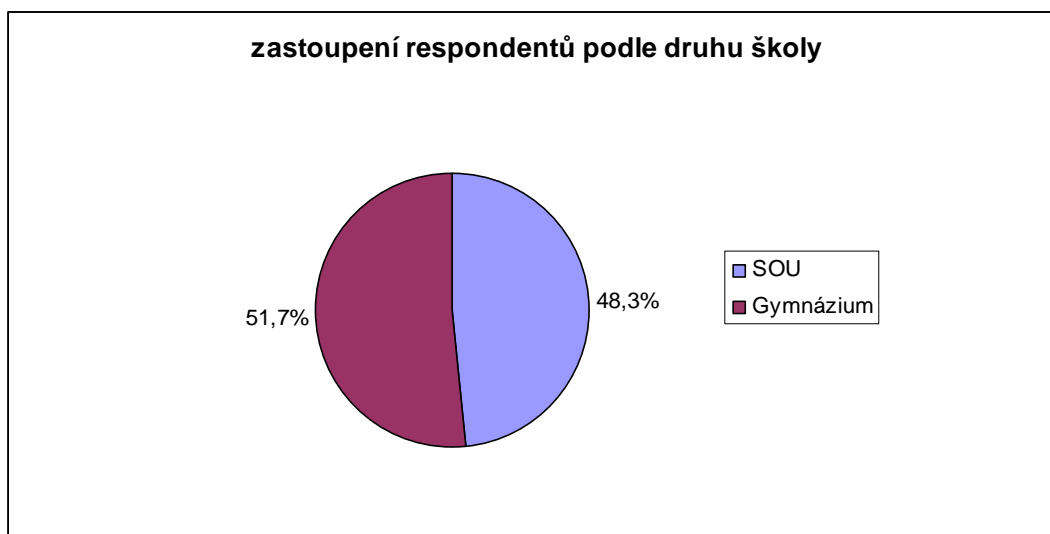
Cílovou skupinou, jímž byl rozdáván list šetření, byla mládež ve věku 15 až 20 let navštěvující místní čtyřleté gymnázium a SOU zemědělské, což jsou jediné střední školy v Tišnově. Bylo zacíleno právě na střední školy z důvodu vysoké koncentrace mládeže. Na gymnáziu i SOU se vyskytují jak studenti místní, tak dojíždějící z okolí. Celkem bylo rozdáno 300 listů šetření, z nichž správně vyplnilo 296 respondentů, což činí 98,7 % použitelných listů šetření.

Graf č. 1. Pohlaví respondentů.

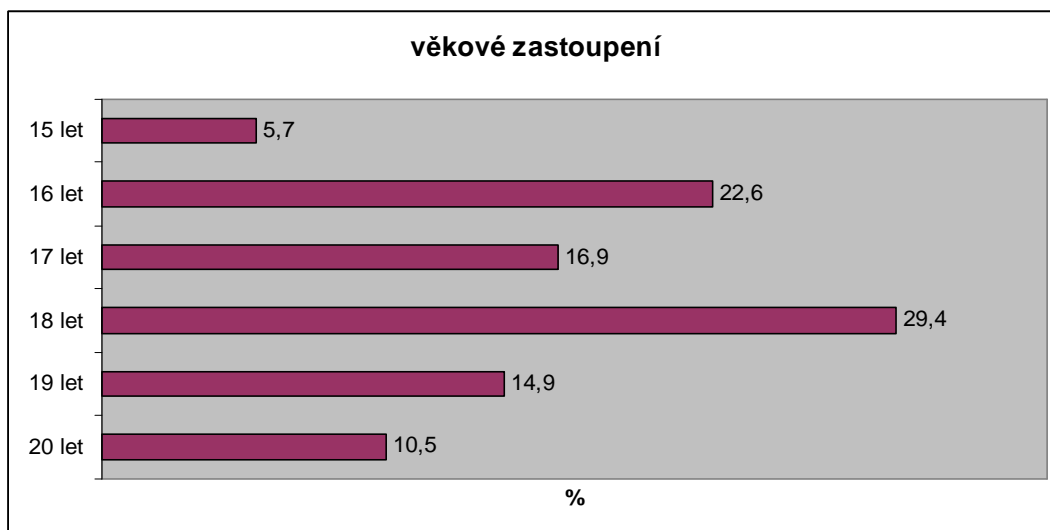
Z grafu č. 1 jasně vyplývá, že zastoupení obou pohlaví je téměř 1:1. Poměr mezi počtem mužů (38,6 %) a žen (61,4 %) na gymnáziu vykompenzoval poměr mezi oběma pohlavími na SOU(muži 65,7 % a ženy 34,3 %).

Graf č. 2. Zastoupení respondentů podle druhu školy.

Podobně jako u zastoupení obou pohlaví, poměr mezi studenty Gymnázia a žáky SOU byl vyrovnaný. Z grafu č.2 je patrné, že mírně převažoval počet respondentů na Gymnáziu.

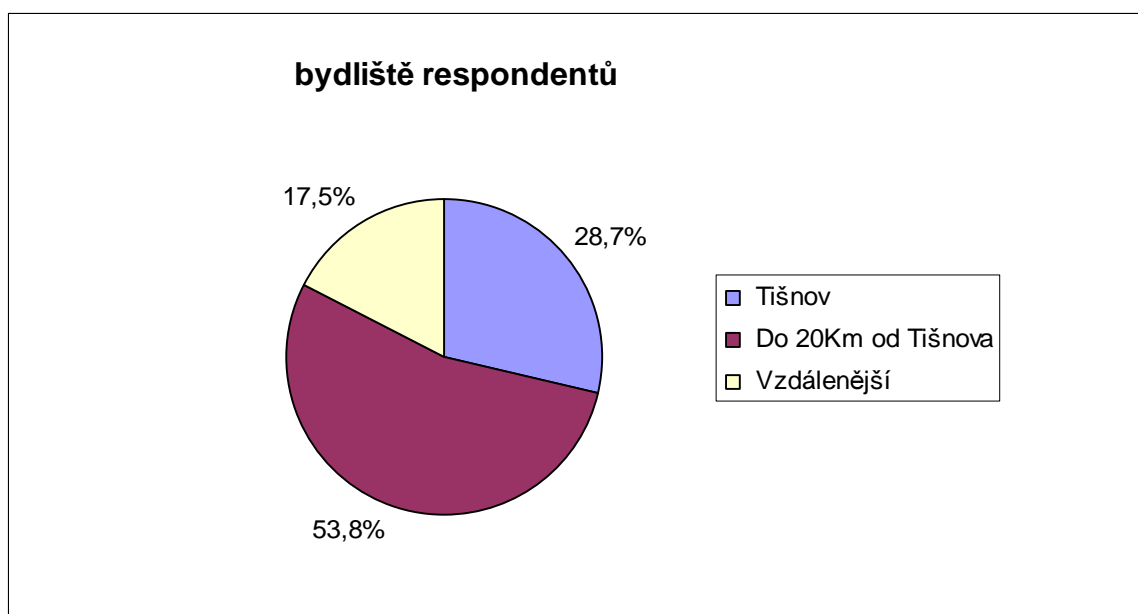
Graf č. 3. Věkové zastoupení.

Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 15ti do 20 let. Nejvyšší zastoupení měli respondenti dosahující věku 18ti let, kteří tvořili téměř 30 % z dotazovaných. Druhou nejpočetnější skupinku zastupovali šestnáctiletí respondenti (22,6 %), po té

následovali s počtem 16,9 % jedinci dosahující 17ti let. Celkem nejmenší procento tvořili patnáctiletí jedinci (5,7 %), následovali dvacetiletí s 10,5 %.

Graf č. 4. Bydliště respondentů.

Protože ne všichni studenti a žáci navštěvující gymnázium a SOU mají bydliště přímo v Tišnově, list šetření zjišťoval i případnou vzdálenost místa trvalého pobytu od Tišnova. Po vyhodnocení dat se potvrdily informace od profesorů, že většina studentů na obou školách je dojíždějících. V listu šetření jsme dali možnost zařadit se do jedné ze tří skupin. Jednou z možností bylo bydliště v okolí dvaceti km od Tišnova. Tito jedinci tvořili více než polovinu z dotazovaných, jak z celkového počtu, tak v rámci navštěvované školy i z hlediska pohlaví. Respondenti pobývajcí v Tišnově tvořili přes třicet procent. Respondenti mající trvalé bydliště ve vzdálenosti větší než je 20 km, byli v zastoupení kolem 12ti procent.

9.2. Vyhodnocení souboru

První dvě otázky se týkaly hodnocení stávající kulturní a sportovní nabídky v Tišnově (viz přílohy). Respondenti měli u každé oblasti (kulturní a sportovní) možnost zvolit jedno z pěti hodnocení. Výsledky těchto prvních dvou otázek byly zpravovány a vyjádřeny koeficientem Z, který vyjadřuje míru spokojenosti. Zahrnuje odpočet sumy všech záporných hodnocení od sumy všech kladných odpovědí, který se vydělí součtem všech hodnocení. Koeficient Z se pohybuje v rozmezí od -1 do 1. Čím více se koeficient Z přibližuje číslu 1, tím více je zřejmá spokojenost respondentů a naopak. Co se týče statistické významnosti, při srovnávání dat musí být rozdíl větší než dvě desetinná místa.

Z následující tabulky vyplívá spokojenost respondentů.

Tabulka č. 1. Spokojenost respondentů vyjádřená koeficientem Z.

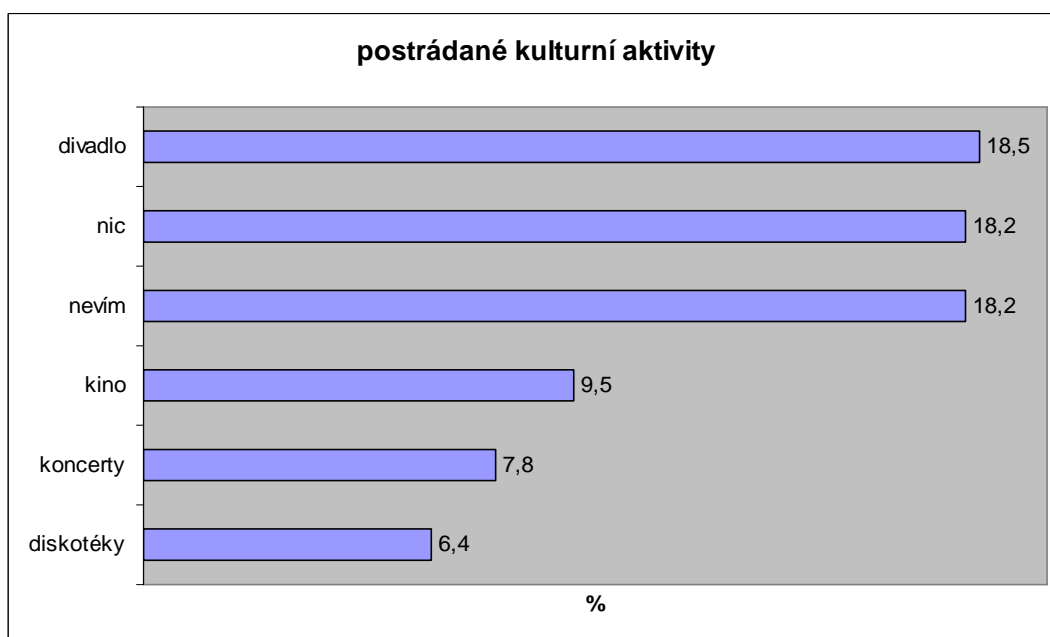
	Koeficient Z	
	Kulturní vyžití	Sportovní vyžití
Celkem	+0,291	+0,490
Muži	+0,425	+0,529
Ženy	+0,147	+0,488
SOU	+0,308	+0,483
Gymnázium	+0,275	+0,497

Z výše uvedených dat (Tabulka č. 1) jasně vyplívá, že nabídka sportovních aktivit z hlediska vnímání mládeží je na tom o něco lépe než kulturní aktivity. Tyto rozdíly jsou však ve většině případech statisticky nevýznamné. Výjimkou je z hlediska statistické významnosti názor žen, které vnímají kulturní nabídku méně kladně, než sportovní. Výrazný je také rozdíl mezi muži a ženami a jejich pohledem na kulturní nabídku v Tišnově. Ženy jsou daleko méně spokojeni se současným stavem, než muži.

Následující výsledky týkající se otázek 3, 4 a 5 jsou vyjádřeny v procentech. Statisticky významné jsou výsledky dosahující hodnoty nad 5 %. Ke každé otázce bude uvedeno několik grafických znázornění. První se bude vždy týkat celkového vzorku, druhé grafické znázornění bude zobrazovat rozdíly z hlediska pohlaví, třetí dle druhu navštěvované školy.

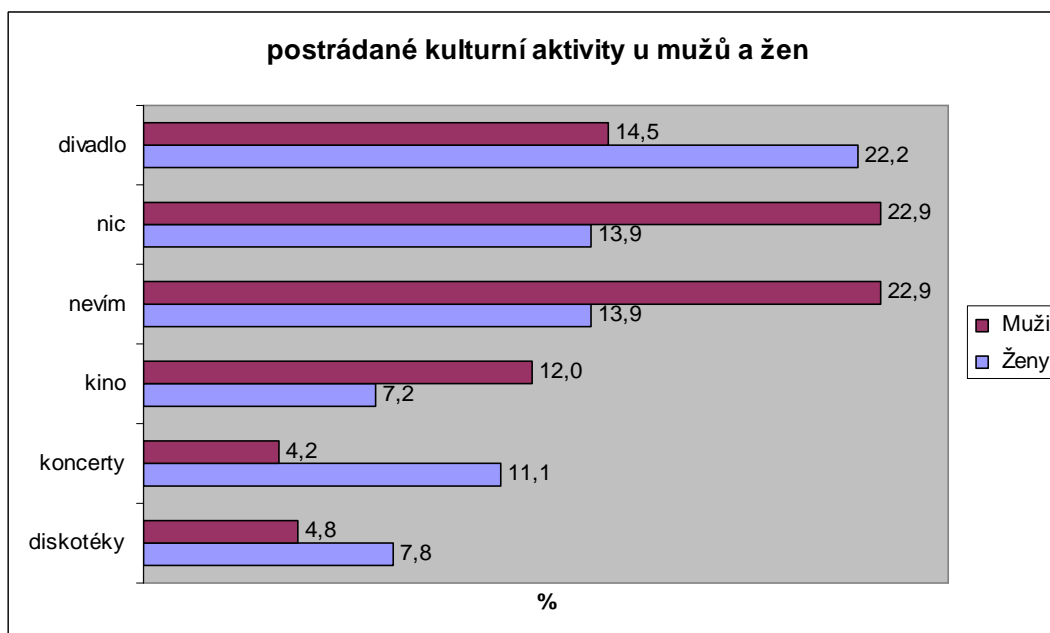
Třetí a čtvrtá otázka nabízely prostor pro vyjádření, které konkrétní kulturní a sportovní aktivity respondentům ve městě chybí. Obě otázky byly otevřené, čili bez možnosti výběru z předložených aktivit.

Graf č. 5. Postrádané kulturní aktivity z celého vzorku.

V grafickém znázornění (Graf č. 5) jsou uvedeny pouze aktivity, které jsou statisticky významné. Nejvíce postrádanou kulturní aktivitou v Tišnově je podle výsledků divadlo (18,5 %). S minimálním rozdílem se však projevila skutečnost, že dotazovaným nechybí v této oblasti nic, nebo neví. Mezi další postrádané kulturní aktivity patří kino (9,5 %), koncerty (7,8 %) a diskotéky (6,4 %). Zmiňují také některé další uvedené položky, které však nebyli statisticky významné: klub, čajovna, festivaly, muzeum, kavárna, park.

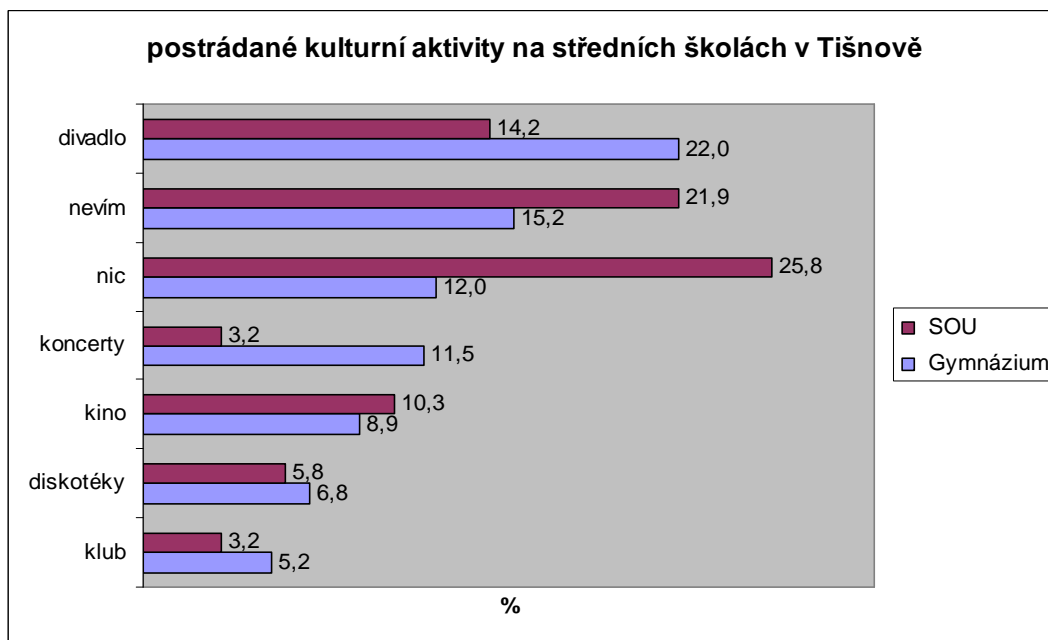
Graf č. 6. Postrádané kulturní aktivity u mužů a žen.

Graf č. 6 poukazuje na zajímavé rozdíly ve vnímání kulturních aktivit mezi muži a ženami. Zatímco ženám jednoznačně nejvíce chybí divadlo (22,2 %), muži nejvíce uváděli, že v této oblasti jim nic nechybí, nebo že neví (v obou případech 22,9 %). Větší procento mužů než žen uvedlo postrádání kina (12,0 %), především lepších prostor a kvalitnějšího programu. U ostatních aktivit však větší procento zastávají ženy (koncerty, diskotéky).

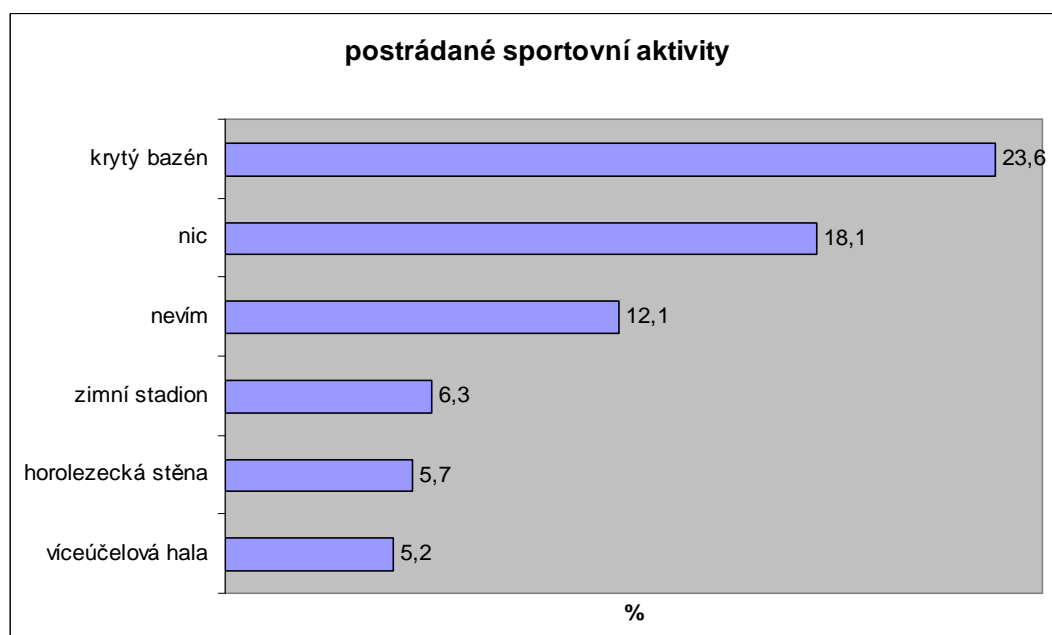
Graf č. 7. Postrádané kulturní aktivity na středních školách v Tišnově.

Gymnazisté daleko více než žáci SOU postrádají divadlo (22,0 %) a koncerty (11,5 %). Více procent studentů na gymnáziu než na SOU uvedlo z chybějících kulturních aktivit také diskotéky(6,8 %) a klub (5,2 %), což už je však na hranici statistické významnosti. Z výsledků je patrné, že 25,8 % studentů SOU nepostrádá žádnou kulturní aktivitu, a téměř 22 % neví. Divadlo postrádá na SOU přes 14 % žáků. Oproti gymnazistům více postrádají kino, i když rozdíl není statisticky významný.

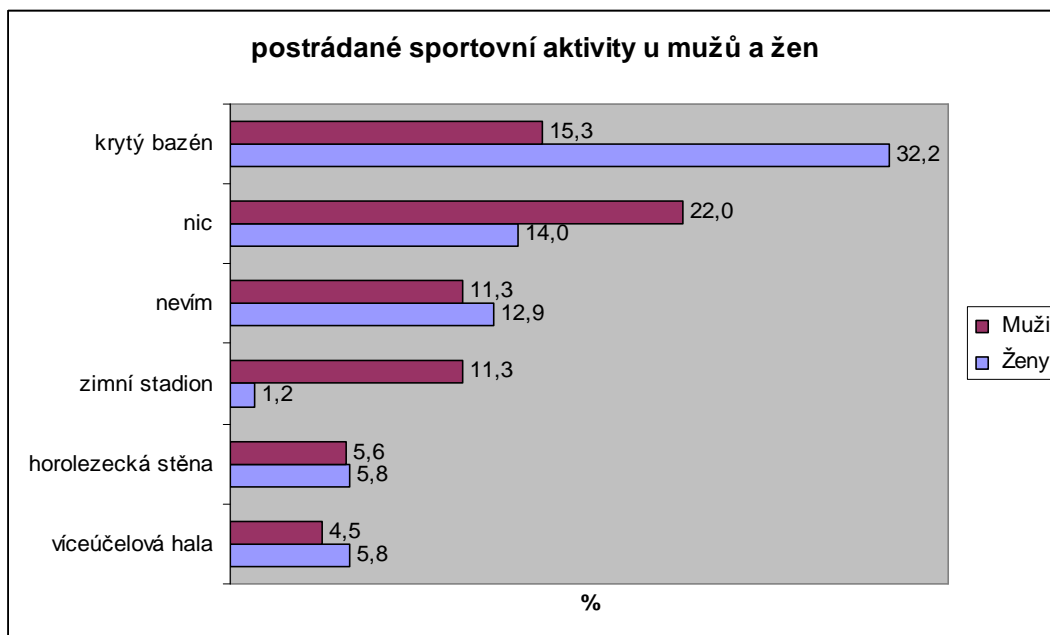
K následujícím grafickým znázorněním chci jen upozornit, že i když byla otázka směřovaná na sportovní aktivity, respondenti jako odpovědi ve většině případech uváděli přímo sportovní zařízení spojená s danou aktivitou. Ve vyhodnocení proto ponechávám formulaci otázky i odpovědi respondentů, tak jak byly uváděny na listech šetření.

Graf č. 8. Postrádané sportovní aktivity.

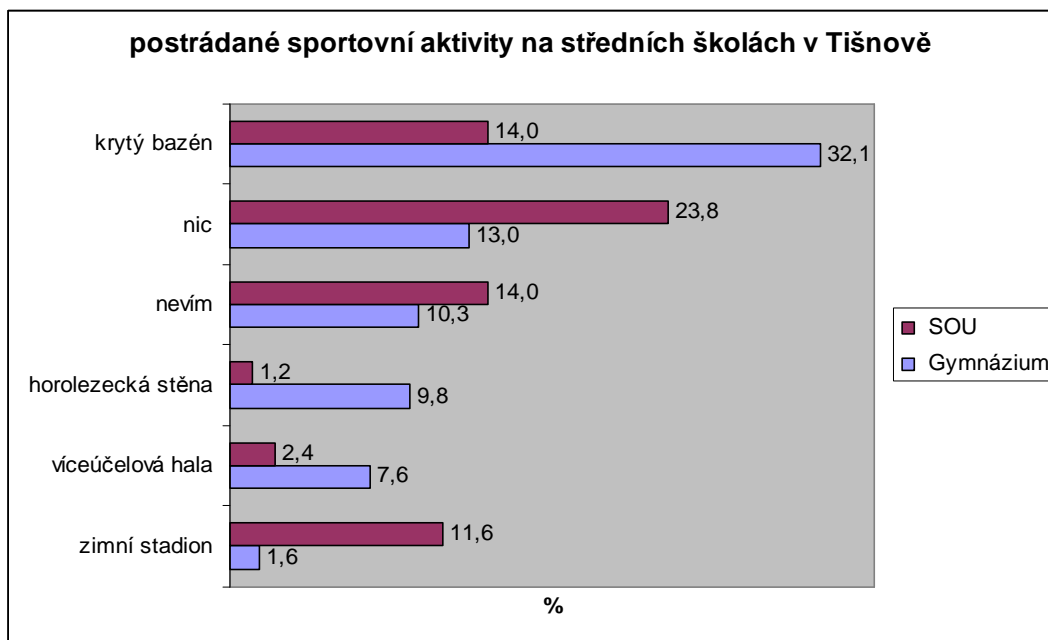
Z grafického znázornění (graf č. 8) je zřetelné, že nejvíce je u mládeže postrádán v Tišnově krytý bazén (23,6 %). Dle dalších údajů vyplívá, že poměrně hodně respondentů neví (12,1 %) anebo jim nic ze sportovních aktivit nechybí (18,1 %). Na hranici statistické významnosti se pohybuje zimní stadion (6,3 %), horolezecká stěna, a víceúčelová sportovní hala. Mezi ostatními postrádanými sportovními aktivitami, ovšem statisticky nevýznamnými, byly uvedeny např. posilovna, bojové sporty, taneční kroužky, ale také více hřišť, nebo lepší vybavenost a prostory stávajících sportovišť.

Graf č. 9. Postrádané sportovní aktivity u mužů a žen.

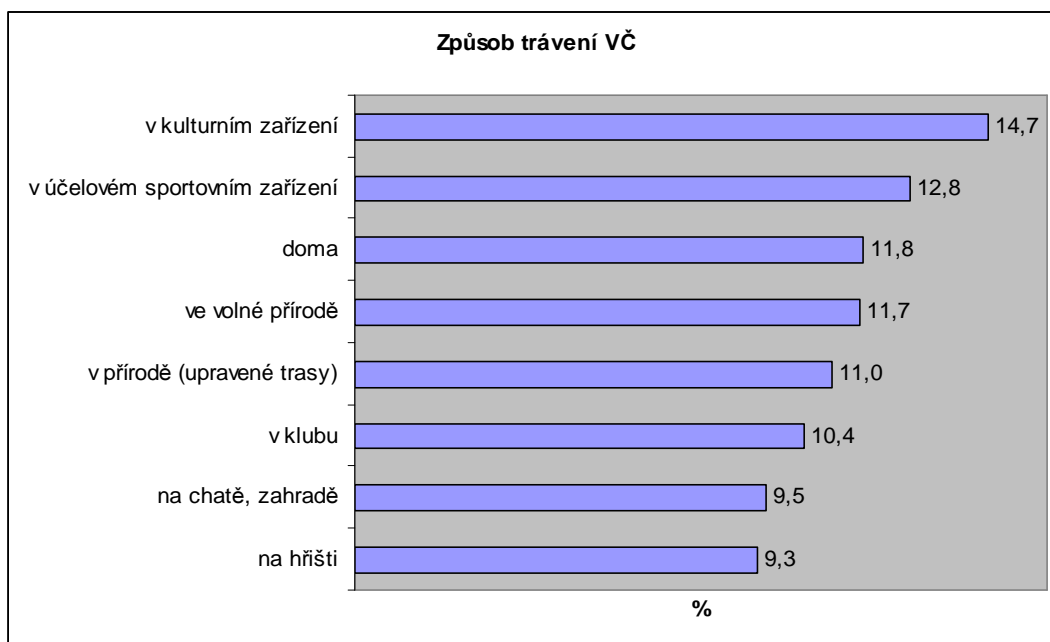
Graf č. 9 poukazuje na rozdíly mezi pohlavími. Více než polovina procent žen (32,2 %) oproti mužům (15,3 %) by si přála mít v Tišnově krytý bazén. Nejvíce procent mužů uvedlo, že jim v dané oblasti nic nechybí (22,0 %). Daleko více oproti ženám postrádají muži zimní stadion (11,3 %). Jak horolezecká stěna, tak víceúčelová hala se u mužů i žen pohybují na hranici statistické významnosti.

Graf č. 10. Postrádané kulturní aktivity na středních školách v Tišnově.

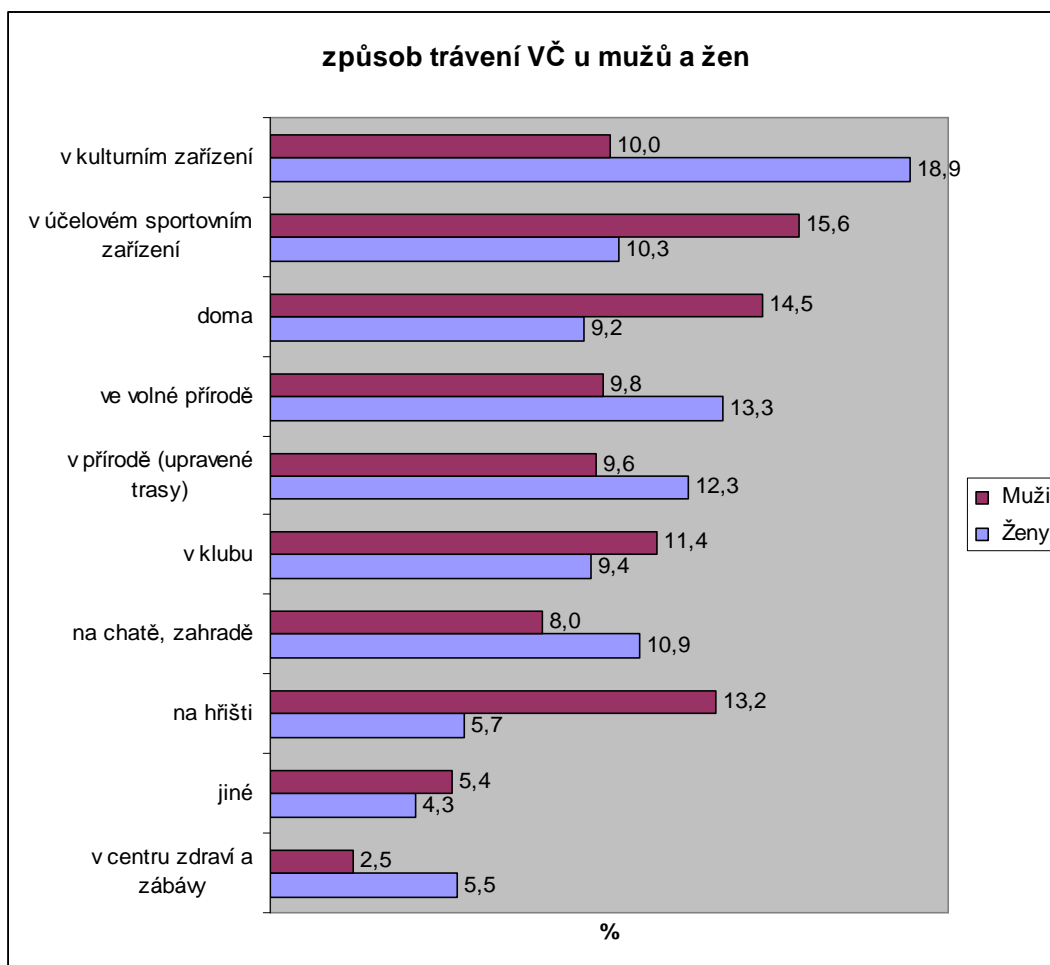
Z hlediska navštěvované školy se objevily také určité rozdíly. Statisticky významné rozdíly mezi jednotlivými školami jsou patrné z grafu č.10. Zatímco gymnazisté více než žáci SOU postrádají krytý bazén (32,1 %), horolezeckou stěnu(10,3 %) a víceúčelovou sportovní halu (9,8 %), žáci SOU oproti studentům gymnázia více uvedli, že nepostrádají nic (23,8 %), neví (14,0 %) nebo že jim chybí zimní stadion (11,6 %).

Graf č. 11. Jakým způsobem by jste nejrady trávili svůj volný čas?

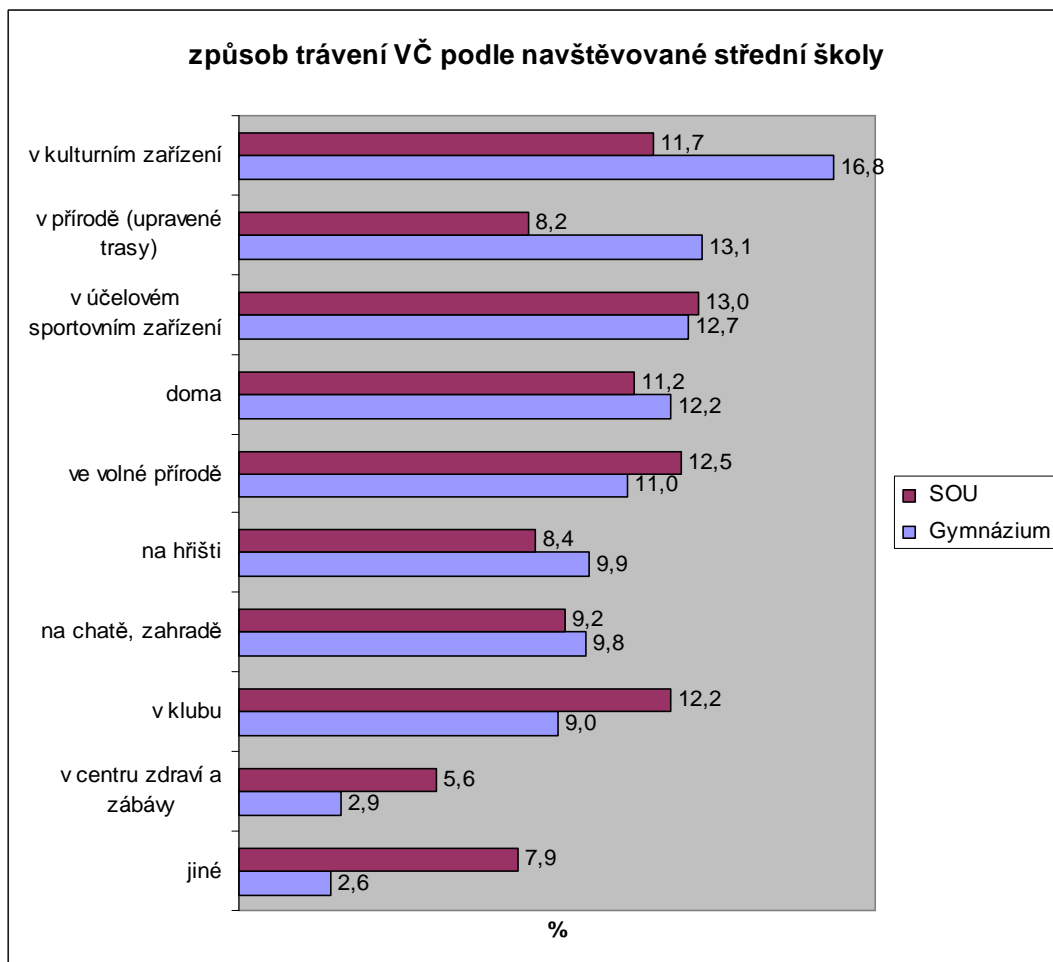
Pátá otázka zjišťovala, jakým způsobem by respondenti nejrady svůj volný čas trávili. Otázka dávala na výběr z deseti možností a u některých byl prostor i pro bližší specifikaci. Byla možnost zakroužkovat i více způsobů. Z celkových odpovědí vyplývá, že respondenti by svůj volný čas nejrady trávili v kulturním zařízení (14,7 %), v účelovém sportovním zařízení (12,8 %), doma (11,8 %) a ve volné přírodě (11,7 %) (graf č. 11).

Graf č. 12. Způsob trávení volného času (VČ) u mužů a žen.

Zajímavé jsou rozdíly u jednotlivých pohlaví (graf č. 12). Zatímco ženy by v prvních třech případech nejraději svůj volný čas trávily v kulturním zařízení (18,9 %), ve volné přírodě (13,3 %) a v přírodě upravené (12,3 %), muži by raději dali přednost účelovému sportovnímu zařízení (15,6 %), pobytu doma (14,5 %) a na hřišti(13,2 %).

Graf č. 13. Způsob trávení volného času (VČ) podle navštěvované školy.

Graf č. 13 poukazuje na rozdíly podle druhu navštěvované školy. U gymnazistů by mezi upřednostňované aktivity patřil pobyt v kulturním zařízení (16,8 %), v upravené přírodě (13,1 %) a v účelovém sportovním zařízení (12,7%). Na SOU jsou na prvních místech aktivity v účelovém sportovním zařízení (13 %), ve volné přírodě (12,5 %) a v klubu (12,2 %).

10. Diskuze

Hlavním předmětem zájmu diplomové práce byla situace týkající se tišnovské mládeže a jejích možností trávení volného času. V zájmu města Tišnova je podporovat mládež v trávení volného času takovým způsobem, jenž by přinejmenším eliminoval negativní tendence vývoje mládeže a v neoptimálnějších případech vedl k rozvoji osobnosti mladých lidí.

Na základě vlastního studia pramenů, empirického šetření a vyhodnocení výsledků bych chtěla níže shrnout a zhodnotit současný stav týkající se možností trávení volného času mládeží v Tišnově.

Velké plus města Tišnova spatřuji v existenci komise mládeže při radě města. Díky ní v současné době existuje už přes 10 let DDM Tišnov a poměrně nový Nízkoprahový klub Čas. Vzhledem k tomu, že v současné době nechce být mládež organizována, je těžké pro DDM namotivovat tuto cílovou skupinu ke svým aktivitám. Podobnou zkušenost má i Nízkoprahové centrum, které na plánovaných a organizovaných činnostech má daleko menší účast než při spontánních činnostech. Vzhledem k tomu, že organizované činnosti probíhají jen zřídka, jsou dobrovolné a navíc pobyt v klubu je založen na spontánních činnostech, míří sem stále více mladých lidí. Nevýhodou zařízení jsou malé vnitřní prostory, a absence venkovních prostor. Pracovníci však občas vyráží do ulic, plní tak roli streetworkerů a setkávají se s lidmi, kteří se dlouho neobjevili v klubu. Bohužel v očích některých místních obyvatel si tento druh zařízení ještě nevydobylo důstojné postavení. To však neovlivňuje skutečnost, že zařízení tohoto typu má prvořadý význam v oblasti prevence negativních sociálně patologických jevů u rizikové mládeže Tišnova.

V rámci vyhodnocení dat z listů šetření vyplynulo několik skutečností týkajících se vnímání aktivit a zařízení volného času mládeží v Tišnově. Celkově z výsledků vyplívá rozdílná preference u mužů a žen. Ženy jsou celkově více kritičtější než muži. Daleko hůře než muži vnímají kulturní nabídku. To však odpovídá i faktu, že ženy obecně jsou kulturnější tvorové. Důležitou roli ve výsledcích může hrát i fakt, že větší část žen navštěvuje gymnázium, což může být (avšak není podmínkou) ukazatelem většího vzdělání, s čímž se pojí vyšší náročnost. Se sportovním vyžitím jsou jak muži tak i ženy relativně spokojeni. Co však mládež postrádá, podobně jak vyplynulo i ze zjištění v rámci komunálního plánování u občanů Tišnova z roku 2008, je krytý bazén.

V současné době je nejbližší krytý bazén v Lomnici, která leží asi 10 km od Tišnova. Bohužel, tento krytý bazén nesplňuje pravděpodobně parametry požadované případnými klienty a navíc je obtížně dostupný. Donedávna byl krytý bazén také v Kuřimi, městu vzdáleném 8km směrem na Brno. V současné době je však v rekonstrukci a přebudovává se na wellness centrum, což v budoucnu bude značit v případě výstavby krytého bazénu v Tišnově velkou konkurenci.

V rámci postrádaných kulturních aktivit se nejvíce projevila absence divadla. Otázkou však zůstává, o jaký druh představení by mládežjevila zájem. V listech šetření se několikrát vyskytl zájem o muzikály a opery, což na divadlo v Tišnově jsou poměrně náročné druhy představení. U poslední otázky listu šetření týkající se způsobu, jakým by mládež svůj volný čas trávila nejraději chci poukázat na některé skutečnosti.

Celkově by mládež nejraději tento čas trávila v kulturním zařízení. Po té se umístilo trávení volného času v účelovém sportovním zařízení, doma a ve volné přírodě. Dle výsledků je také patrný, zejména u žen, zájem o trávení volného času ve volné přírodě. Celkově je tato možnost upřednostňována například před pobytem v klubu nebo na hřišti. Tento zřejmý vztah k přírodě je možný vysvětlit jednak okolním prostředím motivujícím k pobytu v přírodě a jednak existencí místních organizací budujících vztah k přírodě od dětství. Na základě listů šetření se dá také usuzovat o jisté neinformovanosti mládeže o jejich možnostech trávení volného času především sportovního charakteru. Je to například postrádání cyklostezek, kterých je ne tišnovsku poměrně hodně a stále nové přibývají. Jsou to i další sportoviště a hřiště, ale i samotné aktivity a sportovní kluby, o kterých mládež neví. Otázkou zůstává, zda propagace existuje, ale mládež tyto informace v průměru dalších dat ze své mysli vytěšňuje, nebo zda se opravdu těmto skutečnostem mládeži v podobě informací nedostává.

Na závěr k výsledkům z listů šetření chci uvést jeden postřeh. Z velké části mládeže Tišnova je patrné, že spíše než samotné postrádání daných aktivit, je pro tuto cílovou skupinu nedostatečná vybavenost prostor a kvalita nabízeného programu danými organizacemi. Bohužel na poměry města Tišnova je velice obtížně splnit nároky současné mladé generace, ovlivněné nejnovějšími trendy současného přetechnizovaného světa.

11. Návrhy na opatření

Na základě shrnutí všech výsledků prováděných empirických šetření navrhuji následná opatření.

Navrhuji zainteresovat osobu v oblasti pořádání kulturních aktivit při Městském kulturním středisku, která by se zaměřovala připravovaným programem přímo na mládež. Z hlediska pořádání kulturních aktivit by bylo vhodné pořádat více divadelních představení než doposud. Mezi další kroky, které by v oblasti kultury přilákaly mládež, patří pořádání více koncertů hudebních skupin a umělců pro mládež přitažlivých, inspirujících.

Městské kulturní středisko by mělo provést některé změny ve svém programu. Zvýšení počtu mladých účastníků na programu kina by ovlivnila jednak nabídka promítaných filmů a především nabídka promítání i v odpoledních hodinách i večerních hodinách, především pro jedince dojíždějící.

V oblasti sportu v první řadě navrhuji zanalyzování způsobu a efektivnosti informovanosti o daných sportovních zařízeních, klubech (jejich výsledcích) a jiných sportovních aktivitách a obnovení internetových stránek některých sportovních klubů. Na základě zažádání si o grant podle platného grantového kalendáře zřizovateli různých kulturních a sportovních zařízení doporučuji rekonstrukci a modernizaci některých sportovních zařízení, především areál koupaliště a fit centra v budově Sokola, kina, divadla. Část by byla financována dotacemi města.

Dále navrhuji, aby klub českých turistů Tišnova ve spolupráci se studenty střední zdravotnické školy v Brně vytvořili z části přírodního blízkého okolí Tišnova prostory k aktivnímu trávení volného času prostřednictvím vybudování stezky zdraví. Ta by byla tvořena několika trasami (okruhy) různé obtížnosti. V případě finanční podpory např. ze strany města, či z jiných dotací, by byly v prostoru rozmístěny i tabule např. s plánkem tras, praktickými informacemi oblasti pohybu a zdraví.

K aktivnímu trávení volného času mládeží by mohl přispět také rozvoj nebo zavedení některých netradičních sportovních aktivit (in line, zumba, bojové umění atd.) na základě personálního zajištění by nabídku takových aktivit mohl zaštitřovat např. DDM Tišnov nebo Sokol Tišnov.

V rámci středních škol, především u Středního odborného učiliště, doporučuji zařazovat mimoškolní zájmový program zaměřený na rozvoj osobnosti a poskytnout studentům i žákům větší prostor pro organizování různých aktivit (např. mezitřídní turnaje). Tyto činnosti by měl na starosti buď někdo přímo z pedagogů školy, nebo by škola požádala o spolupráci na tyto činnosti externí osobu.

12. Závěry

Prostřednictvím diplomové práce se mi podařilo proniknout do problematiky volného času týkajícího se mládeže v Tišnově. Celkově je nabídka možností, jak trávit svůj volný čas v Tišnově, na poměry města dostatečně široká. Při radě města existuje komise mládeže, jež prosazuje a hájí zájmy všech volnočasových organizací působících na mládež. Především technický stav, vybavenost a samotný program některých kulturních a sportovních zařízení neodpovídá nárokům a představám dnešní mládeže. Ve městě však funguje velké množství sportovních klubů, některé na vrcholové úrovni. Je zde také poměrně hodně sportovišť. Mládež však o činnosti některých klubů není dostatečně informována. Nejvíce postrádaným sportovním zařízením je krytý bazén. Oblast kultury v Tišnově určená mládeži nenabízí mládeži tolik možností, jako sféra sportovních aktivit. Nejvíce postrádanou kulturní aktivitou je divadlo. V Tišnově existuje celá řada volnočasových organizací, která přispívá k rozvoji osobnosti. Je zde poměrně silná základna organizací spojující rozvoj osobnosti s pobytem v přírodě. Z hlediska prevence sociálně patologických jevů u mládeže je v této oblasti velice přínosným zařízením nízkoprahový klub Čas. Jeho činnost odpovídá potřebám a zájmům současné mladé generace. Naplněnost a zájem mládeže o zařízení tohoto typu je rok od roku vyšší.

13. Souhrn

Cílem diplomové práce bylo zjistit a zhodnotit možnosti týkající se trávení volného času mládeží ve městě Tišnov. K naplnění tohoto cíle bylo nutné stanovit a průběžně naplnit jednotlivé stanovené úkoly.

Teoretická část se skládá ze tří hlavních témat. U oblastí mládeže a volného času je věnována pozornost vymezení základních pojmů ze sociologického hlediska a přiblížení současnému stavu bádání. U třetí kapitoly je poukazováno na historii, přírodu a demografii města Tišnov. Poznatky teoretické části jsou předkládány na základě použité metody studie pramenů a odborných zdrojů.

Praktická část diplomové se věnuje pasportizaci volnočasových zařízení, kde jsou zmíněny kulturní a sportovní zařízení, a další neziskové organizace sféry volného času. Po té následuje SWOT analýza volného času týkající se mládeže v Tišnově. Interpretace výsledků přibližuje vyhodnocená data z dotazníků určených mládeži ve věku 15 až 20 let. Sledovalo se vnímání nabídky volnočasových aktivit v Tišnově.

V závěru práce shrnuji zjištěné výsledky, poukazuji na některé širší souvislosti. Podávám také návrhy na opatření. Shrnuji nevýznamnější poznatky, které z diplomové práce vyplynuly.

14. Summary

The aim of diploma thesis was found and evaluate possibilities of leisure time activities for young in the town Tišnov. For reaching this aim was necessary to determine and achieve individual objectives. Theoretical part is divided into three main topics. Young and leisure time section is focused on basic conceptions from sociological viewpoint and recent status of research. History, nature and demography of the town Tišnov is discussed in third chapter. Teoretical part findings are showed at the base of utilized method expert sources.

Practical part of diploma thesis is focused on passportization of leisure time activities. Cultural, sport and other organization for young are involved in mentioned part. In the following part SWOT analysis of young leisure time activities in Tišnov was made. Data from questionnaires for young between 15 and 20 was evaluated. Leisure time activity possibilities in Tišnov were acquired.

At the end of my diploma thesis I summarize results and I focus on some wider context. I also suggest some innovation solutions. I summarize the most important ideas from my diploma thesis.

15. Referenční seznam

- Budinská, M., & Pelka, F. (2000). *Eurobarometr 1998-2000 ČR. Závěrečná zpráva o názorech mládeže ČR ve věku 15 - 24 let na otázky mezinárodního srovnávacího výzkumu*. Praha: Institut dětí a mládeže MŠMT ČR. Retrived 6.10.2009 from the World Wide Web: www.adam.cz/dokumenty/eurobarometr.rtf
- Dohnal, T., & Hodaň, B. (2005). *Rekreologie*. Olomouc: Hanex.
- Dubský, J., Dufková, J., & Urban, L. (2008). *Sociologie životního stylu*. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o.
- Fic, K., & Zacpal, J. (1999). *Tišnovsko*. Tišnov: Bethania.
- Giddens, A. (1999). *Sociologie*. Praha: Argo.
- Helšusová Václavíková, L., & Gabal, I. (2003). *Jak čtou české děti? Analýza výsledků sociologického výzkumu*. Praha: Gabal, Analysis & Consulting. Retrived 6.10.2009 from the World Wide Web: <http://www.adam.cz/dokumenty/2006/jak-ctou-ceske-deti.pdf>
- Hewstone, M., & Stroebe, W. (2006). *Sociální psychologie*. Praha: Portál.
- Hodaň, B. (2000). *Tělesná kultura – sociokulturní fenomén: východiska a vztahy*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Hofbauer, B. (2004). *Děti, mládež, volný čas*. Praha: Portál.
- Jiráček, J. et al (2005). *10 let v českých médiích*. Praha: Portál.
- Klíma, I. (2001). *Jak přežít blahobyť*. Brno: Doplněk.
- Koncepce státní politiky vůči dětem a mládeži pro rok 2007-2013*. Retrived 15.12.2009 from the World Wide Web: <http://www.msmt.cz/mladez/koncepce-statni-politiky-pro-oblast-deti-a-mladeze-na-obdobi-2007-2013>
- Krátká, K. *Komunitní plán sociálních služeb města Tišnov na rok 2008- 2009*. Retrived 15.12.2009 from the World Wide Web: http://www.tisnov.cz/upload/dokumenty/kpss/komunitni_plan2.pdf
- Lacina, J. (1999). *Květnice a příroda Tišnovska*. Tišnov: SURSUM.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (1998). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, odbor pro mládež (2002). *Bílá kniha Evropské komise. Nový podnět pro evropskou mládež*. Praha: Komise evropských společenství.

- Možný, I. (2002). *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál.
- Murphy, R. F. (1998). *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.
- Národní institut dětí a mládeže MŠMT (2008). *Mládež ČR*. Praha: Česká rada dětí a mládeže. Retrived 17. 10. 2009 from the World Wide Web: www.crdm.cz/download/publikace/mladez-CR-web.pdf
- Pácl, P. (1988). *Sociologie životního způsobu*. Praha: SPN.
- Pávková, J. et al. (2008). *Pedagogika volného času*. Praha: Portál.
- Rozhled na Tišnov* (2003). Tišnov: Rozhled na Tišnov.
- Sak, P. (2000). *Proměny české mládeže. Česká mládež v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč.
- Sak, P., & Saková, K. (2004). *Mládež na křižovatce. Sociologická analýzy postavení mládeže ve společnosti a její úlohy v procesu evropeizace a informatizace*. Praha: Svoboda Servis.
- Spousta, V. (1994). *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova Univerzita.
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie*. Praha: Portál.
- Vážanský, M. (1995). *Základy pedagogiky volného času*. Brno: Paido.
- Velký sociologický slovník* (1996). Praha: Karolinum.

16. Tabulky

Tabulka 2. Sportoviště škol v Tišnově.

název školy	Druh sportoviště
ZŠ 28. října	<i>vnitřní</i> dvě víceúčelové tělocvičny s dřevěnými parketami <i>venkovní</i> víceúčelové atletické hřiště s běžeckou dráhou a umělým povrchem hřiště pro volejbal, basketbal, házenou, malou kopanou (umělá tráva) asfaltové hřiště pro skateboard
ZŠ Smíškova	<i>vnitřní</i> víceúčelová tělocvična s dřevěnými parketami pro potřeby ZŠ menší sportovní hala (basketbal, volejbal) <i>venkovní</i> víceúčelové atletické hřiště s běžeckou dráhou s umělým povrchem
ZŠ Riegrova	<i>vnitřní</i> malá tělocvična s horolezeckou stěnou pro potřeby ZŠ a DDM Tišnov <i>venkovní</i> víceúčelové hřiště pro volejbal, basketbal, házenou, malou kopanou (umělá tráva)
Gymnázium Tišnov	<i>vnitřní</i> sauna, posilovna <i>venkovní</i> 2 x volejbalový kurt s umělým povrchem, sektor pro skok daleký a pro skok do výšky

Tabulka 3. Kroužky nabízené DDM Tišnov pro školní rok 2009/2010

Kroužky nabízené DDM Tišnov pro školní rok 2009/2010		
taneční a hudební kroužky	kroužky s určitým zaměřením	sportovní kroužky
Street Flava DVK Street Flava Break dance Tančíme pro radost Kytaránky Klasický a výrazový tanec	Mlsná vařečka Herní klub Kostičky Baobab Angličtina pro děti Angličtina pro nejmenší Angličtina II Drakula (dramaťák) Dračí doupě Bublifuk Jóga pro děti	Horolezecký kroužek Sportovní hry Ping pong Základy potápění a šnorchlování
výtvarné kroužky	pro dospělé	externí
Korálkování Paličkování Výtvarka Háčkování a pletení Tričkárna Modeláři Keramika	Alikvótní zpěv a bubny Keramika Břišní tance Kondiční Cvičení UPE Zdravá záda	Keramika Doubravník Keramika Loučky Keramika MŠ Sluníčko Keramika a Výtvarné techniky Olší Sportovní kroužek Olší Vaření Olší Pěvecký Olší Taneční Olší Dramaťák Dolní Loučky Korálkování Štěpánovice Informatika Katov Výtvarka Katov Hříčky se slovíčky Katov Angličtina Katov Dramatický Katov Flétna Katov
	počítače	
	Programování Začátečníci Mírně pokročilí Hardware	

17. Přílohy

Seznam příloh:

Příloha č. 1: List šetření

Příloha č. 2: Záznam z rozhovoru Záznam z pozorování

Příloha č.3. Záznam z pozorování

Příloha č.4. Fotodokumentace

Příloha č.5. Mapa města

LIST ŠETŘENÍ

Milí studenti. Mám upřímný zájem o zjištění Vašich názorů týkajících se níže uváděných otázek. Vaše pravdivé názory mohou významně přispět nejen k mé diplomové práci, ale především k rozšíření kulturního a společenského vyžití pro Vaši věkovou skupinu v městě Tišnov. Vyplnění listu šetření je anonymní.

Díky za spolupráci, Jana Hubáčková
(studentka FTK UP Olomouc, obor Rekreatologie)

- 1) Jak hodnotíte možnosti kulturního a společenského vyžití v městě Tišnov?
  1. velmi dobře
  2. celkem dobře
  3. jako ucházející
  4. spíše špatně
  5. velmi špatně

- 2) Jak hodnotíte možnosti aktivního sportovního vyžití v městě Tišnov?
  1. velmi dobře
  2. celkem dobře
  3. jako ucházející
  4. spíše špatně
  5. velmi špatně

- 3) Ve městě Tišnov postrádám z kulturních aktivit: .....
.....
.....
.....

- 4) Ve městě Tišnov postrádám z možností sportovních aktivit:
.....
.....
.....
.....

- 5) Svůj volný čas bych nejraději trávil(a)? Lze zakroužkovat více možností:
  1. v centru zdraví a zábavy
  2. v kulturním zařízení (kino, divadlo, apod.)
  3. v klubu (jakém?) .....
  4. doma (popřípadě u jaké aktivity,např. PC, TV,..) .....
  5. na hřišti
  6. ve volné přírodě
  7. na chatě, zahradě
  8. v účelovém sportovním zařízení (tělocvična, posilovna, apod.)
  9. v přírodě (upravená- běžecké, cyklistické stezky)
  10. jiné.....

---

6) Pohlaví: 1. muž
2. žena

7) Věk: .....

8) Trvalé bydliště: Tišnov
okolí Tišnova(do 20 km)
vzdálenější

9) Škola: SOU Zemědělské
Gymnázium

Příloha č. 2

Záznam z rozhovoru s ing. Brzobohatou

V minulosti jste působila jako místostarosta Tišnova a doposud se věnujete sféře volného času v Tišnově. Jak vnímáte problematiku volného času týkající se mládeže v Tišnově? Zabývá se město trvale touto oblastí?

V Tišnově působí několik dětských a mládežnických organizací, což na takové maličké městečko, jako Tišnov je docela nezvyklé. V 90. letech vznikl poměrně silný Junák, a současně tam vznikly dva oddíly hnutí Brontosaurus, které mají právní subjektivitu. Kromě toho tam máme poměrně nezvyklou organizaci a to je Patfindr, což je sdružení dětí adventistické církve. Tyto organizace už počátkem 90. let se domluvily a na rozdíl od velkých měst, tak v podstatě využily zákona o obcích, a zřídila se komise mládeže, při radě města, a vlastně v té komisi mají všechny organizace své zastoupení, mají vždycky svého zástupce. Tato komise působí od roku 1994, a skutečně je to takový orgán, který se tou problematikou zabývá.

Mezi mládežnické organizace v Tišnově patří určitě i DDM a Nízkoprahové centrum. I tyto organizace mají v komisi své zastoupení?

Ano, jistě. A musím říct, že ten nízkopráh, nebo to centrum tohoto typu, vlastně ta komise mládeže prosazovala od doby, co vznikla. Nejprve se jí podařilo prosadit DDM, to ještě na zastupitelstvu bylo hodně přijatelný. Potom byl pokus udělat ten nízkopráh, měl to být neformální klub dětí a mládeže, nepodařilo se. Pak tam ale vznikl klub Deskových her Odysea, kde většina jejich členů jsou odchované Brďata. Ta Odysea fuguje, je to dobrovolnický klub, ale samozřejmě to tím pádem nemá celotýdenní provoz. Logicky, protože to se nedá utáhnout.

...všechny dětské a mládežnické organizace, které chtěly, dostaly zdarma klubovnu v městském majetku. ...To se podle mě podařilo té komisi mládeže, která se postavila do role, že obhajuje zájmy všech organizací....Sice dotace jsou nižší, ale zase je tam ta podpora toho zázemí, střechy nad hlavou.

Probíhaly zde v minulosti nějaké výzkumy týkající se problematiky volného času a mládeže?

My jsme v podstatě dělali průzkum z hlediska komunitního plánování sociálních služeb r. 2006. Udělaly jsme nejdříve průzkum, který byl zaměřený na sociální služby, ale protože nízkoprahová centra jsou jedna z registrovaných sociálních služeb, tak samozřejmě ty otázky tam byly i tohoto typu.

Co z průzkumu vyšlo najevo?

Od některých občanů vyšlo najevo, že by v Tišnově uvítaly více sportovních zařízení, typu krytý bazén, nějaká další hřiště. Co byla ale prioritou v tom komunitním plánu, že občané chtějí nezávislou informační službu, tzn. Nechtějí se ptát na sociální věci na sociálním odboru na radnici, ale chtějí někoho, kdo je mimo tu autoritu. Zjistili jsme také, že zařízení pro děti a mládež, které není zakotveno v nějakém spolku tady také chybí. Mládež, která není v takové organizované komunitě, tak tam samozřejmě je největší nebezpečí, že začne dělat to, co nemá.

Současně vznikla v Tišnově samostatná charita, která dělala domácí zdravotní péči, a chtěli rozšiřovat kapacity, a ukázalo se, že by se uživila ještě další pečovatelská služba. Město tedy poskytlo charitě prostory za symbolický nájem s podmínkou, že charita bude provozovat tyto dvě sociální služby podle zákona o sociálních službách. Tzn. informační centrum a nízkoprahové centrum.

Máte přehled o tom, jakým způsobem Nízkoprah dnes funguje?

Běžně je tam 50 dětí denně, čili ta návštěvnost je tam obrovská, a skutečně, co vím, už to začíná plnit tu otázku, už dochází k tomu po roce a půl, že tam fungují ty intervence. Tzn, ty děcka tam mají tu důvěru k těm lidem.

Vím o Vás, že se už dlouhou dobu angažujete v Tišnovských Brd'atech (pozn. oddíl hnutí Brontosaurus). Kolik máte v současnosti členů, a jakým způsobem fungujete?

My jsme se vždycky drželi kolem 40ti členů. Z toho 6 až 10 bylo dospělých, věk od 7 do 15 plus 5, 6 instruktorů jako bývalých odchovanců, kteří chtěli vést děcka,.. Dnes má oddíl 21 let. Já jsem tam jediná, která tam přišla k vedení jako dospělý člověk. Teď teda máme velký nárůst, tím že nám jedna část vedoucích , která s náma začínala počátkem 90. let, založili rodiny, a už mají dneska děti, a vrátili se tam jako vedoucí nové družiny malých dětí ...a nazvali to Brd'átka,..(0 až 7 let)..je to skupina, která se podle mě nebude moc obměňovat,.

Ten oddíl si vybudoval tradici,..my vůbec neinzerujeme, protože jsme malé město a ti lidé si to předají,..ví o nás...Děcka u nás měli pocit nějaké sounáležitosti, nějaké party. Většina jich tam byla 5-6 let..V současné době máme i dvě děti z dětského domova. Byly teda mladší,..už tam jsou čtvrtý rok, a myslím si, že jim to taky hodně dává...ale že to dává i těm druhým..občas když u toho škrábání brambor začnou povídat, tak jsou ty děti docela překvapení,co se také dá v dětství zažít...

Příloha č.3

Záznam z pozorování v Nízkoprahovém klubu Čas v Tišnově.

Je pátek odpoledne, po druhé hodině. Nahoře v místnosti je šest lidí, dvě pracovnice, jedna praktikantka a čtyři účastníci, z toho jedna holka a tři kluci...Dole je malá místnost s fotbálkem. Horní místnost je největší. Uprostřed místnosti je biliár, v místnosti nechybí televize (pod ní je ve stolku několik deskových her a šanony s časopisy), jeden počítač, kuchyňský kout, naproti je kout na posezení tvořený dvěma pohovkami a stolkem. Prostředí je příjemné, ale poněkud malé na množství lidí, kteří se tu běžně pohybují. Kapacita místnosti je údajně 25 lidí, v dolní místnosti pak 15. Dnes je účast malá, pravděpodobně z toho důvodu, že je venku hezké počasí a pátek.

Pořád někdo přichází a odchází. Jeden ze zaměstnanců začíná hrát s jedním chlapcem stolní hru, po chvíli se přidávají další dvě dívky. U počítače se utvořila skupinka tří lidí. Nejmladšímu může být kolem jedenácti let, nejstaršímu kolem osmnácti.

Skupinka u počítače je občas trochu hlučnější, ale nikdo do jejich chování nezasahuje. Účastníkům je tu poskytována relativně svoboda v jednání a chování. Jen když padne sprosté slovo, ozve se z vedení „bez těch sprostých slov prosím!“ Už téměř půlhodinu nikdo nepřibyl ani neubyl. Při chvilkové nepřítomnosti vedení není žádný rozdíl v chování účastníků. Největší vytíženost je u biliáru a počítače.

Jak se dozvídám, v klubu je dnes je v plánu tvořit trička savovací technikou. Realizátoři se snaží namotivovat účastníky, ale především starší jedinci se moc netváří. Po delší době přichází další kluk, věk kolem osmnácti. Nikdo si ho moc nevšímá. Usedá a pozoruje dění kolem biliáru. Po chvíli se střídá s jedním z hráčů. Přichází asi třináctiletá dívka. Během chvilčky se zapojuje ke stolní hře k ostatním. U počítače je stále stejná skupinka. Během těchto aktivit probíhají v klubu různě rozhovory a debaty, ať už vyvolané otázkou ze strany realizátorů, nebo že účastníci sami mají potřebu něco sdělit. Vše působí přirozeně. Jakoby tu všechno bylo na denním pořádku. V ovzduší je cítit domácí atmosféra, podle čehož se tu i ostatní chovají.

Komunikace ze strany realizátorů je respektující. Chování, styl řeči, i témata o kterých se tu hovoří je přirozené a přizpůsobené cílové skupině. Všichni jsou tu

otevření, docela hodně si povídají, z čehož je zřejmý kamarádský vztah mezi realizátory a účastníky. Je zřejmá důvěra mladých k realizátorům.

Po necelých dvou hodinách ukončuji pozorování. Během této doby se protočilo v místnosti kolem dvanácti účastníků, s tím, že někteří se objevili jen na moment. Průměrný věk se pohyboval kolem patnácti až šestnácti let. Kolem šesti jedinců bylo v klubu po celou dobu mé přítomnosti. Při odchodu procházím kolem dolní místnosti s fotbálkem. Tato místnost se stala prostorem pro „savování“ triček. Této aktivity se během mé přítomnosti zúčastnili čtyři jedinci, převážně dívky mladšího věku.

Příloha č. 4. Mapa Tišnova

Příloha č. 5. Fotodokumentace.

Radnice

Předklášťeří

Kostel sv. Václava

Rozhledna na Klucanině

